

Overzicht van verschillende ontwikkelingen in de werking en structuur van het Hoger Onderwijs in Vlaanderen en voorstellen voor de toekomstige structuur.

Em. prof. dr. Rudi Verheyen

Inhoud

1. Voorgeschiedenis	2
2. Ontwikkeling structuur Hoger Onderwijs (2005-2007)	4 –8
o Vijf associaties met grote verschillen in structuur	4
o Visie en stand van zaken in 2007 (Vlaamse Adm. Hoger Onderwijs)	6
o Assenmodel op aansturen van de Overheid	7
o Commissie Soete (april 2007)	7
o Unie Vlaamse Autonome Hogescholen (UVAH) (maart 2008)	7
o Geen consensus over inkanteling	8
3. Stand van zaken (2008-2009)	9 –21
o Internationale herkenbaarheid	9
o Financiering Hoger Onderwijs	9
o Academisering en accreditatie	9
o Regionale verschillen tussen de associaties	10
o Beleidsvisies 5 associaties over toekomstige structuur H.O.	12
▪ Associatie Gent	12
▪ Associatie Antwerpen	14
▪ Associatie Hasselt	16
▪ Associatie Brussel	18
▪ Associatie Leuven	20
4. Voorstellen toekomstige structuur Hoger Onderwijs	22 – 37
o Visie Vlaamse Administratie Hoger Onderwijs (2007)	22
o Veranderen om te verbeteren: naar een VH LORA standpunt (juni 2008)	24
o Voorstel commissie Soete (nov. 2008)	28
o Reactie VH LORA op rapport Soete (2009)	29
o Reactie UVAH (2009)	32
o Standpunt van het VVKHO (2009)	33
o Bezwaren en kritiek tegen integratievoorstel commissie Soete	36
5. Algemeen besluit en aanbevelingen	38
Bijlage 1 Het UVAH standpunt over integratie (23 januari 2009).	40
Bijlage 2 Bezwaren tegen integratievoorstel Commissie Soete.	44

1. Voorgeschiedenis.

- De wet op het hoger onderwijs van 7 juli 1970 deelde het hoger onderwijs in drie groepen : onderwijs van het korte type, onderwijs van het lange type en universitair onderwijs. De opleidingen van het lange type kregen hierdoor een "tussenpositie": zij leunden aan bij het universitair onderwijs maar waren niet helemaal volwaardig. De opleidingsinstituten voor onderwijs van het lange type gingen zich organiseren en structureren naar een universitair model. Op internationaal niveau was deze vorm van onderwijs niet herkenbaar en Europese en internationale samenwerking werd erdoor bemoeilijkt.

- Het decreet betreffende de hogescholen in de Vlaamse Gemeenschap van 1994 leidde tot de huidige structuur van het landschap hoger onderwijs, met name academische opleidingen worden aangeboden door universiteiten en hogescholen, professionele opleidingen worden aangeboden door hogescholen. Het decreet van 1994 stelde dat opleidingen van academisch niveau (dus niet echt academisch) georganiseerd worden aan de hogescholen. De drieledigheid van het landschap bleef bestaan.

De inpassing van de opleidingen van academisch niveau in de hogeschoolstructuur zorgde voor veel weerstand. Een doorbraak was wel dat in het decreet van 94 de gelijkwaardigheid van de licentiaten handelswetenschappen met de licentiaten toegepaste wetenschappen staat ingeschreven.

Het decreet leidde tot een *ingrijpende reorganisatie van het hogeschool landschap*: in 2009 zijn er 22 hogescholen. Zij zijn het resultaat van een grote fusieoperatie in 1994 waarbij 163 instellingen zich groepeerden tot 29 fusiehogescholen . Tussen 1994 en 2005 is de trend verder gezet tot de huidige 22. In totaal krijgen meer dan honderdduizend (103.550) studenten een opleiding aan een hogeschool met een gemiddelde aan 4.706 studenten per hogeschool (VHLORA, april 2005).

De **hogescholen behorende tot het gemeenschapsonderwijs** werden door een beslissing van de ARGO verplicht hun werking, structuur, onderwijs en onderzoek te rationaliseren via schaalvergroting door zich te groeperen (versmelten) tot vijf autonome hogescholen (1 hogeschool per provincie: de Hogeschool Gent, de Artesis hogeschool Antwerpen, de Erasmus hogeschool Brussel, de hogeschool West-Vlaanderen en de Xios hogeschool Limburg).

De **gesubsidieerde hogescholen** (de Katholieke hogescholen en de provinciale hogescholen) werden aangemoedigd maar niet verplicht om te rationaliseren met als gevolg dat de rationalisering minder volledig gebeurde.

Twee **provinciale hogescholen** bleven tot vandaag bestaan (Plantijn hogeschool Antwerpen, en de provinciale hogeschool Limburg). Een van de OCMW hogescholen van Antwerpen is in het fusieproces van de Karel de Grote-hogeschool gestapt en de Provinciale Normalschool Leuven/Tienen is gefuseerd met Groep T. De anderen fusioneerden met de autonome hogeschool van hun provincie (de provinciale hogeschool van Oost-Vlaanderen stapte begin 2000 in de Autonome Hogeschool Gent).

Vanuit de koepel van de Katholieke Hogescholen (VVKHO) is het fusieproces slechts ten dele begeleid; het waren de individuele inrichtende machten (de Raden van Bestuur van elke hogeschool) die het voortouw namen. Van een groot fusieplan voor het katholiek hoger onderwijs was geen sprake. Het gevolg was dat in grote agglomeraties zoals in Antwerpen, Gent en Brussel, meerdere katholieke hogescholen naast elkaar bleven bestaan (bv. in Antwerpen Karel de Grote, Lessius en De Nayer; in Gent Sint Lievens en Artevelde; in Brussel Ehsal en Sint-Lukas en dat per provincie meestal meerdere hogescholen bleven bestaan (in de prov. Antwerpen: 4 Katholieke hogescholen, Oost-Vlaanderen: 2 KHS, West-Vlaanderen 2 KHS, Brabant 4 KHS en Limburg 1 KHS).

De vrije gesubsidieerde hogeschool Groep T Leuven definieert zichzelf als een pluralistische instelling en is aan het begin van de jaren tachtig uit het katholieke net gestapt.

De toenmalige Minister van Onderwijs heeft de onvolledige groepering van de vrije Katholieke hogescholen per provincie en de niet integratie van twee provinciale hogescholen met de autonome hogescholen, betreurd omdat dit een efficiënte en goede samenwerking tussen de vrije en autonome hogescholen per provincie bemoeilijkt en daardoor een verdere rationalisatie en optimalisatie van het hoger onderwijsaanbod in Vlaanderen verzwakt.

- De Bologna verklaring (juni 1999) en de Lissabon verklaring (2000) had tot doel om van Europa een competitieve kennismaatschappij te maken. Sindsdien nemen de EU-landen wetgevende initiatieven die verandering in het hoger onderwijs beogen. Zo heeft Vlaanderen op een tijdspanne van 4 jaar verschillende decreten ingevoerd:
 - het *structuurdecreet* (04-04-2003), dat de BAMA (Bachelor-Master) structuur en accreditatie voor opleidingen regelt en het begrip associatie tussen universiteit en hogescholen invoert.
 - het zgn. *aanvullingsdecreet* (19 maart 2004), dat de Raad inzake betwistingen van studievoortgangsbeslissingen, studenteninspraak en het Vlaams onderhandelingscomité voor het hoger onderwijs invoert en de integratie van bepaalde CVO/HOSP-opleidingen in hogescholen, e.a. regelt.
 - het *flexibiliseringsdecreet* (30-04-2004) dat het creditsysteem op basis van studiepunten invoert, waarbij de studievoortgang van de individuele student meer aandacht krijgt.
 - en het *financieringsdecreet* (14-03-2008) dat de onderlinge concurrentie tussen instellingen wilt stimuleren. Naast een te kleine forfaitaire basisfinanciering worden de instellingen voornamelijk afgerekend op basis van “meetbare” outputgegevens, zoals het aantal afgeleverde diploma’s, wetenschappelijke publicaties, en doctoraten.

Nieuwe onderzoeks- en innovatie fondsen steunen op competitie en streven snellere valorisatie van resultaten na. Ze zetten aan tot zwaartepuntvorming in onderzoek.

Door de toegenomen regelgeving en overheidscontrole wordt de autonomie van de instellingen steeds meer ondergraven. Dit komt vooral tot uiting in de outputgedreven financiering en het structuurdecreet.

- Het Structuurdecreet van 2003 tracht een oplossing te geven door het Vlaams Hoger Onderwijsveld in te delen in professionele bachelors en in academische bachelors en academische masters.¹ De grote uitdaging in 2003 was de omvorming van de hogeschoolopleidingen van 2 cycli – die van academisch niveau zijn – tot academische opleidingen. De omvorming van de hogeschoolopleidingen van twee cycli zijn eigenlijk het sluitstuk van vroegere hervormingen: van niet-universitair hoger onderwijs naar hogeschoolopleidingen van het lange type maar van universitair niveau naar hogeschoolopleidingen van twee cycli van academisch niveau naar nu academische opleidingen. De academische bachelors en masters worden én aan de universiteit en aan de hogeschool ingericht. Opdat de academische bachelors/masters van hetzelfde kwaliteitsniveau zouden zijn moeten zij allemaal een *accreditatieproces* doorlopen. Hieraan *voorafgaand* moeten de bachelor/master opleidingen aan de hogescholen een *academiseringsproces* doorlopen. Voor deze academisering moet er intensief samengewerkt worden met een universiteit in het kader van een **associatie**.

De Vlaamse decreetgever liet de hogescholen toe om te kiezen met welke universiteit ze wensten samen te werken. De meeste vrije katholieke hogescholen (beslissing van de Raad van Bestuur) verkozen om samen te werken met de Katholieke universiteit Leuven binnen de associatie Leuven, ook al zijn ze gelocaliseerd buiten de provincie Brabant en lagen ze geografisch dicht bij een andere universiteit. Twee belangrijke vrije katholieke hogescholen (nl. Artevelde en Karel de Grote) traden toe tot de respectievelijke associaties Gent en Antwerpen. Alle Vlaamse Autonome hogescholen en de twee Provinciale hogescholen verkozen samen te werken met de dichtst bij gelegen Vlaamse Universiteit.

2. Ontwikkelingen in de structuur van het Hoger Onderwijs in Vlaanderen sinds 2005.

Vijf associaties met grote verschillen in structuur

Er ontstonden *vijf associaties met grote verschillen in samenstelling en structuur*, waarvan de grootste, de associatie Leuven, zich uitstrekt over geheel Vlaanderen met bevoegdheid hoger onderwijs opleidingen in te richten, te rationaliseren en te optimaliseren op 12 campussen buiten Leuven, en die uitgezonderd Groep T samengesteld is uit instellingen behorende tot dezelfde inrichtende macht.

De vier andere associaties bestaan uit hogescholen behorende tot verschillende inrichtende machten en met een meer beperkte ruimtelijke bevoegdheid. De hoger onderwijs opleidingen die mogen ingericht worden door de associaties Antwerpen, Brussel en Limburg zijn grotendeels beperkt tot de geografische

¹ In de context van 'Bologna' situeert de binariteit zich op het onderscheid tussen bachelors en masters en niet zoals in Vlaanderen tussen academische en professionele opleidingen. Bovendien beperkt Vlaanderen de professionele opleidingen alleen tot de bachelors en zijn er geen professionele masters (in Nederland wel!) en geen professionele PhD). Het aantal instellingen in Europa dat alleen professionele bachelors aanbiedt is beperkt (vermoedelijk op termijn alleen nog in een beperkt deel van West-Europa) terwijl het aantal instellingen dat in Europa bachelor en master opleidingen aanbiedt toeneemt.

begrenzing van de agglomeraties Antwerpen², Brussel en Hasselt³ en voor de associatie Gent tot de agglomeraties Gent, Brugge, Aalst en Kortrijk.

De **verschillen tussen de vijf associaties** worden nog versterkt door grote regionale verschillen (zeer verschillende universiteiten, grote culturele, socio-economische en politieke verschillen). Dit heeft voor gevolg gehad *dat het door de vijf associaties gevoerde beleid betreffende het optimaliseren en rationaliseren van de opleidingen en de samenwerking van de hogescholen met de universiteit in het kader van het academiseringsproces anders ontwikkelde.*

De **aanwezigheid van een vrije katholieke hogeschool naast een autonome hogeschool binnen eenzelfde associatie** heeft aanleiding gegeven tot een betere wederzijdse kennis en waardering van de kwaliteit van onderwijs en onderzoek en tot een betere samenwerking, maar ook tot spanningen en vertragingen in het gevoerde beleid van de associaties en in het academiseringsproces met de universiteit.

De autonome hogescholen zijn zeer betrokken in het academiseringsproces en streven naar een *gestructureerde samenwerking van al hun opleidingen*

(professionele bachelor opleidingen inbegrepen) (integratie) met de universiteiten.

De vrije Katholieke hogescholen aangesloten bij een andere associatie dan de associatie Leuven sturen aan op een *rationalisatie en optimalisatie van het opleidingen aanbod* binnen de associaties; ze willen enkel hun *2 cycli opleidingen na academisering overhevelen naar de universiteiten* en willen *geen structurele samenwerking of integratie met de universiteiten*.

De vier betrokken universiteiten (Gent, Antwerpen, Brussel en Hasselt) werken samen met de hogescholen om het academiseringsproces zo goed mogelijk te laten verlopen en zijn (voorwaardelijk) bereid om de *geacademiseerde opleidingen van de hogescholen in 2013 (na accreditatie) te integreren volgens universitaire standaarden*. Uitgezonderd de Vrije universiteit Brussel die pleit voor het samenvoegen van bevoegdheden van de VUB en de Erasmushogeschool in één instelling van Hoger Onderwijs, zijn de universiteiten van Gent, Antwerpen en Hasselt geen vragende partij voor een structurele samenwerking met de hogescholen en zijn matig geïnteresseerd in de professionele bachelor opleidingen.

De invloed van en de aansturing van het beleid Hoger Onderwijs door de Voorzitters van de Associaties neemt voortdurend toe, de Rectoren beperken hun beleid tot de eigen universiteit (het verhogen of behouden van de overheidsfinanciering en van de kwaliteit van onderzoek en onderwijs binnen Vlaanderen en internationalisatie), de bestaande overlegorganen VLIR en VHORA verliezen aan belang en invloed, waardoor het bestaande overleg tussen de Hogescholen in VHORA en tussen de Universiteiten in de VLIR verwatert.

De vaststelling dat er geen bereidheid is om strategische lange termijn afspraken te maken tussen de drie 'kleinere' Vlaamse universiteiten (de Universiteit Antwerpen, de Vrije Universiteit Brussel en de Universiteit Hasselt) heeft geleid

² De Artesis hogeschool heeft nog enkele kleine vestigingen in Lier, Turnhout en Mechelen die o.a. wegens gebrek aan financiële middelen geleidelijk zullen afgebouwd worden (rationalisatie) en waarvan de opleidingen zullen gecentraliseerd worden in Campus Noord.

³ De associatie Limburg had tot 2006 nog enkele vestigingen in Diest en Turnhout.

tot enig *isolement van de Universiteit Antwerpen*. Een aantal onderwijs- en onderzoeksprogramma's worden door de UA gezamenlijk en bilateraal georganiseerd met andere Vlaamse universiteiten op basis van een win-win situatie.

De *Universiteit Hasselt* gaat meer en meer samenwerken met de KULeuven nadat de andere universiteiten afhaakten en het banaan of driehoeksmodel (Diepenbeek, Brussel, Antwerpen) niet lijkt te lukken om uitbreiding van onderwijsbevoegdheid te krijgen (o.a. oprichting van een faculteit Rechten) en om gezamenlijk onderwijs en onderzoek verder uit te bouwen.

De *Vrije universiteit Brussel (VUB)* die als Vlaamse universiteit door haar ligging binnen een vooral franstalige en eerder onverschillige Brusselse agglomeratie minder politieke steun en begrip krijgt dan de andere Vlaamse universiteiten in Vlaanderen, komt door het bestaande financieringsmechanisme structureel in moeilijkheden. De VUB slaagde er niet in om een associatie te vormen met de KUBrussel en met de vrije hogescholen van de agglomeratie Brussel, noch om structureel samen te werken met de Université Libre de Bruxelles (ULB). De VUB wordt *politiek en financieel aangemoedigd om samen te werken met de U Gent* op het vlak van gezamenlijk aanbieden en uitbouwen van onderwijs en onderzoek.

De vijf Vlaamse associaties van universiteiten en hogescholen varen van in den beginne een eigen specifieke koers en ontwikkelden eigen visies, doelstellingen, initiatieven en acties. Dit proces wordt in de hand gewerkt door de vaagheid van de begrippen academisering en rationalisatie. De *Minister van Onderwijs en zijn kabinet worden geconfronteerd met een grote diversiteit aan rationalisatie en optimalisatie voorstellen*.

Visie en stand van zaken structuur Hoger Onderwijs in 2007.

In 2007 vat de bevoegde Vlaamse Administratie van Hoger Onderwijs de stand van zaken samen in een informele nota 'Schets voor een duurzame ontwikkeling van het Vlaams Hoger Onderwijslandschap'.

Alle twee cycli opleidingen zijn aan de slag met de versterking van de verwevenheid van het onderwijs met wetenschappelijk onderzoek in het kader van een associatie. Dit proces van academisering wordt ondersteund met extra financiële middelen. Met deze middelen kunnen ze hun personeelsleden inschakelen in het wetenschappelijk onderzoek. In sommige associaties zijn er associatiefaculteiten opgericht. In andere associaties zijn geïntegreerde faculteiten opgericht (personeelsleden van de hogescholen worden geïntegreerd in de overeenstemmende faculteiten van de universiteit).

Hogescholen zijn ook vertegenwoordigd in de onderzoeksraad van de universiteit en in de IOF-raad. Op associatieniveau zijn interfacediensten in ontwikkeling, voortkomende uit de universitaire interfacediensten.

In alle associaties is er de mogelijkheid dat de personeelsleden van de hogescholen al dan niet in samenwerking met onderzoekers van de universiteit middelen kunnen verwerven van het BOF voor de financiering van (gemeenschappelijke) onderzoeksprojecten.

Academisering is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van de hogeschool en de universiteit. Dit komt ook tot uiting in het nieuw financieringsmodel waarin het aantal afgeleverde diploma's van bachelor en master in het academisch onderwijs

aan de hogescholen meegenomen wordt voor de verdeling van het onderzoeksvariabel deel van de werkingsuitkering van de universiteit. Alle associaties hebben een stelsel uitgewerkt voor de monitoring van de voortgang van het academiseringsproces. Intussen zijn een aantal omgevormde twee cycli opleidingen gestart met de zelfevaluatie als eerste stap in het accreditatieproces met het oog op het indienen van een accreditatieaanvraag eind 2010 of 2011.

Assenmodel op aansturen van de Overheid.

Op aansturen van de associatievoorzitters van de associaties KULeuven en UGent en met instemming van de betrokken rectoren, wordt door het kabinet van de Minister van Onderwijs een ***assenmodel gestimuleerd dat gericht is op een grotere samenwerking tussen UGent en VUB en tussen KUL-UHasselt en op een isolatie van de associatie Antwerpen.*** De samenwerking UGent en VUB wordt sinds midden 2007 ingevuld op verschillende domeinen, de pool rond Antwerpen wordt bevestigd en aan de as KUL-UHasselt werd door een samenwerkingsakkoord begin 2008 concrete invulling gegeven.

Polarisatie en verzuiling.

Ondertussen groeit een polarisatie en verzuiling tussen de autonome hogescholen en de Katholieke vrije hogescholen.

Commissie SOETE (april 2007)

De beslissing van de Vlaamse Onderwijsminister Frank Vandenbroucke om in april 2007 een **Ministeriële commissie voor de optimalisatie en rationalisatie van het hoger onderwijslandschap en -aanbod, *de zgn. Commissie Soete***, te installeren is begrijpelijk en verdedigbaar. De Minister gaf in zijn startnota met betrekking tot de opdrachten voor de commissie Soete een duidelijke aanzet. Door haar *'gekleurde' samenstelling* (geen vertegenwoordigers van autonome en provinciale hogescholen) kon de commissie Soete *geen neutraal* en door alle hogescholen en universiteiten gedragen *objectief advies* geven over de vele onderwerpen die rechtstreeks of onrechtstreeks betrekking hebben op de Vlaamse hogescholen en op de universiteiten. Mede door de werking van de commissie Soete en wegens een weinig doordachte aansturing door het kabinet van de Minister van onderwijs neemt het *wantrouwen, de verzuiling en polarisatie tussen de autonome hogescholen en de Katholieke vrije hogescholen toe.*

Unie van de Vlaamse Autonome Hogescholen (UVAH) (maart 2008)

Ondanks de nota van de UVAH (Unie van de Vlaamse Autonome Hogescholen) in maart 2008, waarin de *unie zich uitsprekt tegen enkele stellingen* van het eerste rapport Soete (januari 2008) heeft de Minister, na informatie van het Vlaams Parlement en na overleg in de Vlaamse regering, de argumentatie en het advies van de commissie Soete betreffende de toekomstige structuur van het Hoger Onderwijslandschap gevolgd en opdracht gegeven aan de commissie om enkele onderwerpen binnen bepaalde randvoorwaarden verder te onderbouwen en te ontwikkelen.

Sinds juni 2008 is de samenstelling van de commissie Soete gewijzigd : de autonome hogescholen worden vanaf nu vertegenwoordigd door één lid (Voorzitter van de XIOS Hogeschool Limburg), de twee leden van de Associatie Antwerpen worden vervangen door de nieuw verkozen associatievoorzitter en door de nieuw verkozen rector, en de nieuw verkozen rector van de VUB vervangt de vorige. De autonome hogescholen worden uitgenodigd en meer betrokken in de werkzaamheden van de verschillende werkgroepen.

Het gevolg is dat de Commissie Soete sinds september 2008 geconfronteerd wordt met de visie van de autonome hogescholen die voor sommige dossiers⁴ zeer verschillend is van deze van de vrije hogescholen en van sommige associatievoorzitters. Herhaaldelijk poogden de autonome hogescholen in de werkgroepen 'autonomie' en 'professionele bachelor opleidingen' van de commissie Soete hun visie over de verplichte inkanteling van hun geacademiseerde opleidingen in de universiteit te bespreken en met kracht van argumenten te verdedigen. De voorzitter van de werkgroepen verzette zich steeds tegen een bespreking ten gronde en stelde dat de opdracht van de werkgroepen beperkt was tot de uitwerking van eerder genomen beslissingen door de commissie Soete, nl. de verplichte inkanteling van alle geacademiseerde twee cycli opleidingen van de hogescholen in de universiteiten. Ook de aan de Voorzitter van de commissie, prof. Soete, gestelde vraag om het dossier inkanteling in alle openheid te mogen bespreken bleef zonder gevolg. De conclusie is dat de commissie Soete geen inhoudelijke bespreking wenste of mocht wijden aan de problematiek van de inkanteling van opleidingen van hogescholen in universiteiten. Verder werden er geen studies of verslagen besproken waaruit een aantoonbare meerwaarde blijkt van de inkanteling voor de kwaliteit van de betrokken opleidingen, voor de studenten en voor de maatschappij of voor de betrokken hogescholen.

Geen consensus over inkanteling.

Er is **geen consensus** tussen de vrije hogescholen , de autonome hogescholen en de universiteiten **over de geplande inkanteling**. Overigens is er nooit enig inhoudelijk overleg geweest, noch werd door de Minister van Onderwijs, noch door de bevoegde Administratie Hoger Onderwijs, noch door de VLIR en de VHORA een inhoudelijk (maatschappelijk) debat over dit belangrijk onderwerp georganiseerd. Wel is iedereen het er over eens dat de gevolgen van inkanteling voor de werking van sommige hogescholen zeer groot is en dat o.a. *de leefbaarheid en de competitiviteit van de Erasmus Hogeschool, XIOS Hogeschool Limburg en van de Artesis Hogeschool in het gedrang komt.*

Ten slotte blijkt ook dat de Associatie Antwerpen en de Vrije Universiteit Brussel niet akkoord gaan met sommige door de commissie Soete eerder ingenomen standpunten en visies. De kritiek van de Voorzitter van de Associatie Antwerpen betreft vnl. de 'winners takes all' strategie uitgedacht door de associatie Leuven, de onbespreekbaarheid van 'professionele masters', het toekennen van het

⁴ Bv. de Vlaamse Autonome Hogescholen willen na 2013 zowel professionele bachelor opleidingen als geacademiseerde bachelor en master opleidingen blijven aanbieden, terwijl de Katholieke hogescholen kiezen voor de integratie van de academische opleidingen van de hogescholen in de universiteit.

monopolie van de universiteiten op masteropleidingen gesteund op een instabiel financieringsstelsel en gekoppeld aan een administratieve plan- en reguleringslast die enkel te dragen is door de twee grootste instellingen.

3. Stand van zaken structuur Hoger Onderwijs in Vlaanderen (2008-2009).

- **Internationale herkenbaarheid .**

De structuur en organisatie van het Hoger Onderwijs in Vlaanderen blijft op internationaal niveau moeilijk herkenbaar: 5 associaties tussen universiteiten en hogescholen, 5 universiteiten (waarvan de K.U.Leuven met 14 campussen verspreid over gans Vlaanderen, de U.Gent met 2 campussen), 21 hogescholen (behorende tot drie inrichtende machten), waarvan de 5 autonome hogescholen zowel bachelor als master opleidingen ook na 2013 willen inrichten, binariteit tussen academische en professionele opleidingen.

- **Financiering van het hoger onderwijs.**

De *autonome hogescholen pleiten samen met de vrije hogescholen* voor een dringende *aanpassing van het financieringsmechanisme* waardoor de huidige ondermaatse financiering van de hogescholen substantieel en duurzaam verhoogd wordt zodat zowel de professionele bachelor opleidingen als de te academiseren 2 cycli opleidingen, succesvol verder kunnen ontwikkelen. De **huidige financiering van de vlaamse hogescholen is ondermaats** en het water komt aan de lippen (zie de recente en open brief van VHORA aan de leden van de Vlaamse Regering van oktober 2008 *'L'histoire se répète. Gedeeltelijke indexering: een sluipende ziekte in de financiële toestand van de Vlaamse hogescholen.'*).

Ondanks de academiseringsmiddelen en de eenmalige financiële injectie door de Minister, kunnen de hogescholen de huidige goede kwaliteit van hun onderwijs en van het ontwikkelend onderzoek niet behouden. Het is duidelijk dat **een nieuw financieringsmechanisme, met structureel meer middelen voor de hogescholen en steunend op specifieke output indicatoren (niet vooral op wetenschappelijke output zoals voor de universiteiten), noodzakelijk zal zijn om de kwaliteit (van onderwijs en onderzoek) en de leefbaarheid van de hogescholen veilig te stellen.**

Competitie met de universiteiten voor aanvullende financiering moet voorkomen worden omdat eerder is gebleken dat bij de besprekingen van het nieuw financieringsmechanisme vooral de belangen van de universiteiten werden verdedigd met als winnaars de KULeuven en de Universiteit Gent.

- **Academisering en accreditatie.**

De academisering van de twee cycli opleidingen van de hogescholen die in 2012 zou moeten uitmonden in een accreditatie houdt rekening met het *vastgesteld profiel en eindtermen van de opleidingen* en is gericht op het *vormen van*

studenten voor een beroep of voor een functie relevant voor de maatschappij, voor de economie of voor het beoefenen van de kunsten.

Voor een stand van zaken van het academiseringsproces in Vlaanderen in 2007 wordt verwezen naar de nota van de Vlaamse Hoger Onderwijs administratie (blz. 6).

De academisering van de hogeschool opleidingen van het lange type vordert gestaag (wet. output neemt toe) maar ontwikkelt ongelijk. Uit de aan de gang zijnde visitaties gevolgd door accreditatie zal blijken in welke mate de academisering en de koppeling van wet. onderzoek aan onderwijs gerealiseerd is (doel van het academiseringsproces). De samenwerking van de hogescholen met de universiteiten onder toezicht van de associaties, is in de regel goed georganiseerd en gestructureerd, waarbij de universiteiten de kwaliteit van het academiseringsproces bewaken, eigen middelen (soms BOF middelen) en personeel ter beschikking stellen. De verschillen in inbreng van de universiteit(en) in de academisering van de hogeschool opleidingen zijn hoofdzakelijk te wijten aan het ontbreken van de vereiste expertise en interesse binnen de universiteit(en) om (bepaalde) opleidingen te academiseren (bv. IW, kunstopleidingen, architectuur, productontwikkeling,...) en/of omdat de universiteiten zelf over onvoldoende reserves beschikken om uit eigen middelen de te academiseren opleidingen aanvullend te financieren.

Ondanks de eerder beperkte inbreng van de universiteiten kan toch gesteld worden dat het academiseringsproces heeft geleid tot een belangrijke en positieve verandering in de onderzoekscultuur en -kwaliteit van de docenten in de hogescholen. *De resultaten zijn positief en merkbaar zowel op de kwantiteit als op de kwaliteit van het wetenschappelijk gericht onderzoek aan de hogescholen als op de kwaliteit van het verstrekt onderwijs.*

Het is zeer moeilijk voor de hogescholen met de huidige financiering om de **academisering en accreditatie** van hun twee cycli opleidingen tegen 2012 te behalen.

De Overheid zal in 2010 substantieel en structureel aanvullend moeten investeren in de hogescholen om de kwaliteit van onderwijs en onderzoek van zowel de professionele bachelors als van de te academiseren opleidingen te bevorderen en veilig te stellen .

- **Regionale verschillen tussen de vijf associaties.** De samenstelling, geografische spreiding, regionale aandachtspunten en bevoegdheid van de 5 associaties zijn zeer verschillend waardoor het door de associaties gevoerde beleid specifiek is en beantwoordt aan de eigen noden en verschillend tussen de associaties.

Verskillend beleid.

Binnen de *drie associaties (Gent, Antwerpen en Limburg)* waar zowel vrije hogescholen als autonome hogescholen onderling en met de universiteit

samenwerken zijn de na te streven einddoelen en de toekomstvisies zeer verschillend.

De **vrije hogescholen** die bevoegd zijn voor het inrichten van opleidingen van het lange type willen hun opleidingen, die bezig zijn aan een academiseringsproces met de universiteit, zo snel mogelijk integreren in de universiteit. Ze concentreren hun beleid op de verdere ontwikkeling van de professionele bachelors opleidingen in overleg met de andere hogescholen binnen hun associatie. Ondanks de inspanningen van de Associaties tonen de universiteiten in de regel te weinig belangstelling voor de professionele bachelor opleidingen en voor de synergie tussen academische en professionele opleidingen.

De **autonome hogescholen** zetten zich met de universiteiten sterk in voor een succesvol academiseringsproces van al hun 2 cycli opleidingen en voor de verdere ontwikkeling van hun professionele bachelor opleidingen in overleg met de vrije hogescholen binnen hun associatie. De autonome hogescholen beogen op lange termijn en na de accreditatie ofwel een *integratie van het geheel van de hogeschoolopleidingen in de universiteiten (universiteit nieuwe stijl)*, ofwel *verder autonoom te blijven functioneren met behoud van hun bachelor en master opleidingen*. De autonome hogescholen verzetten zich uitdrukkelijk tegen een verplichte integratie van de geacademiseerde 2 cycli-opleidingen na accreditatie in de universiteit.

De **universiteiten** zetten zich in voor de *academisering van de 2 cycli opleidingen van de hogescholen* en willen alle of bepaalde geacademiseerde opleidingen van de hogescholen na accreditatie *integreren, onder de voorwaarde dat de financiering en kwaliteitsbeoordeling* van onderzoek en onderwijs van de geacademiseerde opleidingen van de hogescholen **beantwoordt aan universitaire standaarden** (het zgn. "universitariseren" van hogeschool opleidingen), conform het huidig financieringsdecreet. De Vlaamse universiteiten hebben *weinig belangstelling* voor een *structurele samenwerking met de professionele bachelor* opleidingen van de hogescholen.

De *associaties van Leuven en Brussel* bestaan respectievelijk uit een vrije universiteit (de KULeuven) met alleen vrije katholieke hogescholen, en uit een vrije universiteit (VUBrussel) met 1 autonome hogeschool. Beide associaties werden in hun structurele ontwikkeling minder geremd door verschillende beleidsvisies (einddoelen en toekomstvisies) tussen de deelnemende hogescho(o)len onderling en de universiteit wat resulteerde in **duidelijke afspraken en structuren**. De *Associatie Leuven* is voor een onomkeerbare inkanteling van alle geacademiseerde twee cycli opleidingen van de vrije hogescholen in de universiteit Leuven en voor het beperken van de opleidingsbevoegdheid van de vrije hogescholen tot alleen de professionele bachelors. De secretaris generaal van het Vlaams Verbond van Katholieke Hogescholen heeft in een bijdrage verschenen in TH&MA 2-09 (pp. 33-35) dit standpunt bevestigd (zie blz. 33).

De *Associatie Brussel* pleit voor een volledige integratie van de Erasmus hogeschool in de universiteit Brussel (nieuwe stijl); de Erasmus hogeschool is uitdrukkelijk tegen de inkanteling van alleen de geacademiseerde 2 cycli opleidingen in de universiteit en wijst op grote financiële gevolgen voor de werking en op het kwaliteitsverlies indien het opleidingsaanbod beperkt zou worden tot louter professionele bachelors.

- **Beleidsvisies toekomstige structuur Hoger Onderwijs per associatie.**

- ***De Associatie Gent.***

De **Hogeschool Gent** heeft op een extra bijeenkomst van de Raad van Bestuur op 29 mei 2008 beslist dat een *integratie tussen de Hogeschool Gent en de universiteit Gent de meest logische keuze* is in het kader van de herstructurering van het hoger onderwijs. Zo'n integratie zou met zich meebrengen dat zowel de academisch als professioneel gerichte opleidingen met ingang van het academiejaar 2013-2014 worden geïntegreerd binnen de U.Gent. Op die manier hoopt de hogeschool een maximale synergie te creëren voor al haar opleidingen. Het bestuur van de hogeschool is ervan overtuigd dat een samenvoeging als een opportuniteit moet worden beschouwd voor beide instellingen.

Uitgangspunt van de optie voor integratie is de missie van de hogeschool waarbij de maatschappelijke opdracht en de aandacht voor het belang van de student centraal staan. Als grootste hogeschool van Vlaanderen wilt de RvB ook een duidelijke keuze naar voren schuiven, een keuze waarover vanzelfsprekend diepgaande gesprekken moeten gevoerd worden met alle betrokkenen, en in de eerste plaats met de Universiteit Gent.

Om voorbereid te zijn op een dergelijke integratie neemt de Hogeschool Gent het engagement om de *academisering voort te zetten* en de inhoudelijke samenwerking en synergie met de Universiteit Gent te versterken. Ook zullen de *samenwerkingsverbanden binnen de HoGent tussen professioneel en academisch gerichte opleidingen verder worden uitgebouwd*.

Voor de *kunstopleidingen* kiest de hogeschool voor de oprichting van *één Vlaamse Kunstenuniversiteit*. In zo'n unieke, pluralistische instelling worden alle huidige kunstopleidingen verenigd.

De HoGent ziet geen meerwaarde in een integratie van enkel de academiserende opleidingen in de Universiteit Gent, noch voor de kwaliteit en eindtermen van de opleidingen, noch voor de studenten, noch voor de maatschappij. Indien de UGent niet gewonnen is voor een volledige integratie van de HoGent in de universiteit, verkiest de HoGent autonoom te blijven verder werken, in samenwerking met de universiteit en met de andere partners van de Associatie Universiteit Gent, en zowel professionele bachelor opleidingen als geacademiseerde bachelor- en master opleidingen aan te bieden

De **Hogeschool West-Vlaanderen** neemt in deze complexe problematiek een duidelijk standpunt in. Voor de handhaving en de verdere expansie

van het economisch weefsel in West-Vlaanderen is de inrichting van academische opleidingen in Kortrijk van kapitaal belang. Dit veronderstelt bovendien dat de nodige financiële middelen voorzien worden om die onderwijsopdracht ten volle uit te voeren, aan toegepast valoriserend onderzoek te doen en om de resultaten hiervan als dienstverlening aan te bieden aan de regio.

De aanwezigheid van academische opleidingen aan Howest is cruciaal voor de kruisbestuiving en synergie met de professionele bachelors, niet alleen qua infrastructuur, maar ook naar inzet van personeel.

Howest kan zich perfect inschrijven in één enkele universiteit voor zowel de bachelors als de masters, vooropgesteld dat deze universiteit nieuwe stijl ook een nieuwe naam krijgt. Deze naam moet de nieuwe identiteit hoog in het vaandel dragen.

De universiteit nieuwe stijl moet blijf geven van de wens om zowel de professionele als de academische bachelors en masters op regionaal niveau alle kansen te geven.

Howest kan zich niet vinden in een hiërarchische benadering, waarbij de academische opleidingen losgeweekt zouden worden van hun oorspronkelijk weefsel.

Bovendien moet deze universiteit nieuwe stijl de oprichting van nieuwe opleidingen borgen in West-Vlaanderen, in overeenstemming met de behoeften van deze regio.

De universiteit nieuwe stijl moet bereid zijn een transformatieproces te ondergaan naar één grote regionale universiteit voor Oost- en West-Vlaanderen, eventueel in alliantie met andere academische partners.

De basis voor deze universiteit nieuwe stijl is de gelijkwaardigheid van alle partners in een gemeenschappelijke toekomstvisie.

Indien de huidige partners zich in deze visie niet kunnen inschrijven, dan kiest Howest er zeer beslist voor om een eigen koers te varen binnen de lossere structuur van het associatiemodel.

De **Voorzitter van de Associatie Gent** is, mits een aantal randvoorwaarden, *vóór de verplichte integratie van alle geacademiseerde twee cycli opleidingen van de Autonome Hogeschool Gent, van de Autonome Hogeschool West-Vlaanderen en van de Vrije Artevelde hogeschool in de universiteit en is tegen de integratie van professionele bachelor opleidingen van de hogescholen in de universiteit.*

De **Universiteit Gent** heeft zich nog niet uitgesproken over een gedeeltelijke integratie van hogescholen in de universiteit, maar schijnt gekant tegen de integratie van professionele bachelor opleidingen.. De UGent beschikt als grootste Vlaamse universiteit over meer financiële ruimte dan de UA, VUB of UHasselt om de integratie van de geacademiseerde opleidingen van het lange type van de Hogescholen volgens universitaire standaarden te realiseren. De UGent lijkt ook bereid, onder bepaalde randvoorwaarden, de samenwerking met de VUB op het vlak van gezamenlijk onderwijs en onderzoek verder uit te werken. Bidiplomering van gezamenlijk aangeboden opleidingen blijft nog een discussiepunt.

➤ **De Associatie Universiteit en Hogescholen Antwerpen (AUHA).**

Eind juni 2008 heeft de **RvB van de Artesis hogeschool Antwerpen** gesteld dat een *integratie tussen de Hogeschool en de Universiteit Antwerpen* volgens het concept “*universiteit nieuwe stijl*” de meest logische keuze is in het kader van de herstructurering van het hoger onderwijs. De Artesis hogeschool wilt de *samenwerkingsverbanden* tussen de *professionele en de academische opleidingen blijvend behouden* en verder uitbouwen. Met deze keuze beoogt de Hogeschool dat zowel de academisch als professioneel gerichte opleidingen met ingang van het academiejaar 2013-2014 zouden worden geïntegreerd binnen de Universiteit Antwerpen. Uitgangspunt van de optie voor integratie is de missie van de hogeschool waarbij de maatschappelijke opdracht en de aandacht voor de opleiding en vorming van de student centraal staan. Over deze keuze moet uiteraard nog onderhandeld worden met alle betrokkenen en in de eerste plaats met de Universiteit Antwerpen.

Om voorbereid te zijn op een dergelijke integratie neemt de Artesis hogeschool het engagement om de *academisering voort te zetten* en de inhoudelijke samenwerking en synergie met de Universiteit Antwerpen te versterken.

De Artesis hogeschool ziet geen meerwaarde in een verplichte integratie van al haar geacademiseerde twee cycli opleidingen in de universiteit Antwerpen. Bovendien komt de leefbaarheid en competitiviteit van de Artesis hogeschool in het gedrang van zodra nog maar alleen professionele bachelor opleidingen mogen worden aangeboden.

Indien de UA niet gewonnen is voor een volledige integratie van Artesis in de universiteit, verkiest de Artesis hogeschool autonoom te blijven verder werken, in samenwerking met de universiteit en met de andere partners van de associatie Antwerpen, en zowel professionele bachelor opleidingen als geacademiseerde bachelor en master opleidingen aan te bieden.

De Artesis hogeschool engageert zich tevens om zoals in het verleden loyaal mee te werken aan de goede werking en ontwikkeling van een *sterke Associatie Universiteit en Hogescholen Antwerpen*, met als doel de samenwerking in onderwijs en onderzoek tussen de partners te versterken en het opleidingen aanbod te optimaliseren.

Voor wat de opleidingen *Industriële Wetenschappen* betreft zal de Hogeschool zich blijven inzetten voor een snelle realisatie van de *afgesproken fusie* met de IW opleidingen van de Karel de Grote Hogeschool binnen de Universiteit Antwerpen.

Voor de *kunstopleidingen* kiest de Artesis hogeschool voor een gestructureerde samenwerking met de UA binnen de Associatie Antwerpen in afwachting van de *integratie van Artesis met de Universiteit Antwerpen* en voor een *hecht en permanent overleg en samenwerking met de Kunstopleidingen van de Hogeschool Gent en de Erasmus hogeschool*, binnen de Unie van de Vlaamse Autonome Hogescholen.

De **universiteit Antwerpen** zal zich *blijven inzetten voor een succesvolle academisering van de 2 cycli opleidingen* van de hogescholen.

De **UA** was tot voor enkele maanden bereid alle *geacademiseerde opleidingen* van de hogescholen **te integreren** in de universiteit onder voorwaarde dat de integratie gebeurt volgens *universitaire standaarden en gepaard gaat met een gepaste financiële ondersteuning door de overheid* (aanpassing van het financieringsmechanisme). De UA beschikt momenteel over geen financiële ruimte om de integratie van geacademiseerde 2 cycli opleidingen van de hogescholen in de universiteit volgens universitaire standaarden mogelijk te maken. De laatste maanden twijfelt de UA of een integratie van de kunsten, van architectuur en van productontwikkeling in de universiteit wel gewenst is.

De **UA** wil *excelleren op het vlak van wetenschappelijk onderzoek* en van wetenschappelijke output en beoogt via onderwijs van hoge kwaliteit in al haar opleidingen academici te vormen.

De UA is *tegen een integratie* van het geheel van de hogeschoolopleidingen in de universiteit en wenst geen integratie van de professionele bachelor opleidingen omdat daardoor het huidig excellentie niveau zou verlagen.

De universiteit *engageert zich om de fusie tussen de 2 cycli opleidingen IW* van Artesis en Karel de Grote binnen de associatie AUHA, gevolgd door een latere *integratie in de universiteit verder te zetten*, op te volgen en uit te voeren van zodra de overheid de integratie decretaal mogelijk maakt. De UA hoopt op een financiële ondersteuning door de overheid, via het rationalisatiefonds om de fusie tussen de IW opleidingen van Artesis en KdG via de associatiefaculteit IW mogelijk te maken en rekent op een structurele bijkomende financiering om de integratie van IW in de universiteit volgens universitaire standaarden te kunnen realiseren.

Binnen de **Associatie Antwerpen (AUHA)** is er sinds november 2008 een akkoord tussen alle partners over te bereiken doelstellingen in het hoger onderwijsbeleid.

De AUHA gaat voor een “stand alone” strategie waarbij de AUHA de volle verantwoordelijkheid wilt opnemen om een gedifferentieerd en degelijk hoger onderwijsaanbod voor het WAK gebied (Waasland-Antwerpen-Kempen) uit te bouwen.

De AUHA gaat uit van een “**expeditiemodel**”. Een expeditie wil zeggen: samen vertrekken en samen aankomen. De problemen van één van de partners van de associatie zijn niet alleen het probleem van deze partner, maar zijn ieders probleem waarvoor *gezamenlijk en solidair een oplossing moet worden bedacht*.

- Een bijzondere zorg is daarbij de Artesis hogeschool. Na eventueel verlies van de 2 cycli opleidingen zou deze hogeschool achterblijven met een te kleinschalig geheel aan professionele opleidingen die – gelet op de diversiteit in het grootstedelijke milieu van Antwerpen – nochtans een bijzonder belangrijke sociale en maatschappelijk integrerende functie hebben. De oplossing van een fusiebeweging met de provinciale Plantijn hogeschool is politiek allesbehalve evident en wellicht ook niet wenselijk omdat het de sociaal noodzakelijke

differentiatie beperkt. Herfinanciering omwille van de diversiteit en de rol van maatschappelijke integrator is een mogelijke oplossing.

- o Een andere zorg is de opleiding “handelswetenschappen” van de Lessius hogeschool (partner instelling van de associatie K.U.Leuven) die op termijn dreigt uit te groeien tot een nieuwe (katholieke) faculteit TEW in Antwerpen nadat in Antwerpen grote inspanningen werden geleverd om tot één faculteit TEW te komen.

Met betrekking tot de *geacademiseerde hogeschool opleidingen* volgt de AUHA het principe dat *per studiegebied de meest werkbare institutionele band met de universiteit wordt uitgewerkt*. Voor sommige opleidingen zoals industriële wetenschappen, kinesitherapie en toegepaste taalkunde is integratie in de universiteit de beste oplossing. Voor andere opleidingen zoals nautische wetenschappen, kunstonderwijs en wellicht ook ontwerpwetenschappen is een “sui generis” oplossing – namelijk instituten of instellingen waarin deze opleidingen worden ingebracht en waarbij de instellingen optreden als peterinstellingen – meer aangewezen. Door de oplossing van autonome instituten onder peterschap van hogescholen en universiteit worden problemen van overdreven academisering, verminderde differentiatie, verlies aan synergie tussen academische en professionele oplossingen, overdreven kostprijs van het onderwijs, verspilling van middelen aan “me too” onderzoek en ondoelmatigheid van exploitatie vermeden.

De associatie heeft geen globale onderwijsvisie voor de professionele opleidingen. De visie is verschillend over de rol en het belang van professionele bachelor opleidingen voor de universiteit en over de meerwaarde van een synergie tussen professionele en academische opleidingen voor de kwaliteit en performantie van het hoger onderwijs..

De leden van de Associatie Antwerpen wensen dat de associatie na 2012 blijft bestaan als platform voor overleg en samenwerking.

➤ **De Associatie universiteit en hogescholen Hasselt.**

Evolutie tussen december 2008 en september 2009

De associatie heeft geen globale onderwijsvisie voor de professionele opleidingen. De AUHL hoopt eveneens op een financiële ondersteuning door de overheid, via het rationalisatiefonds en via het LSM fonds(zie verder) de samenwerkingen binnen Limburg verder te optimaliseren alsook de academisering versneld te kunnen doorvoeren.

De raad van bestuur van de **XIOS Hogeschool Limburg** heeft op 1 december 2008, in het verlengde van het standpunt van het BC van 5 november ll., unaniem beslist *principeel akkoord* te gaan met het *samenwerkingsakkoord tussen KULeuven - UHasselt tot alle academische opleidingen in Limburg*. T.e.m. 2012 zal XIOS de *masters in de industriële wetenschappen* blijven inrichten in de *eigen school*, evenwel in *structurele samenwerking met de KHLIM in een gezamenlijke associatie faculteit Industriële Wetenschappen en Technologie (GAFIWT)*. In de periode voor de verplichte inkanteling (2008-2012) krijgt deze samenwerking vorm in

een *gezamenlijke associatiefaculteit van beide associaties*. De RvB beslist delegatie te verlenen aan het bestuurscollege om de uitvoeringsmodaliteiten van de GAFIWT te onderhandelen met betrekking tot personeel, overlegstructuren en financiële aspecten.

De RvB beslist dat de mogelijke inkanteling (GFWIT) slechts kan gebeuren indien de noodzakelijke aanpassingen in de desbetreffende decreten en bijzondere decreten zijn doorgevoerd met betrekking tot

1. de financiering van de werking van de hogescholen en universiteiten;
2. de rechtspositieregeling van het personeel van de hogescholen en universiteiten;
3. het bestuur van de hogescholen en universiteiten met het oog op wederzijds medebestuur.

Tot slot wordt onverwijld verder gewerkt aan een strategische beleidsnota om de positie van XIOS Hogeschool Limburg in de regio te verankeren en verder te verstevigen.

De XIOS Hogeschool Limburg blijft een voorstander voor een volledige integratie in de Universiteit Hasselt van alle Limburgse Hogescholen. De Universiteit Hasselt is in principe *niet gekant tegen een volledige integratie*. Er werd een integratienota opgesteld (midden 2008) waarbij naast faculteiten (academische opleidingen) ook schools (professionele opleidingen) worden gevormd.

Dit plan vindt blijkbaar weinig aantrek bij de andere universiteiten en stuit op verzet van de vrije hogeschool met name de KHLIM.

De Limburgse instellingen voor hoger onderwijs (in dit geval UHasselt, KHLIM en XIOS Hogeschool Limburg) willen alles in het werk stellen om de ingenieursopleidingen in de provincie te behouden gelet op het economisch belang ervan voor de Limburg. Bovendien is de regionale nabijheid van dit opleidingsaanbod een belangrijke factor voor de toegankelijkheid ervan voor de Limburgse 18-jarigen.

De XIOS Hogeschool Limburg is penvoerende instelling in het IWT rationalisatiedossier m.b.t. tot industrieel ingenieurs (onderwijs). Er wordt eveneens een onderzoeksdossier voor de industrieel ingenieurs ingeleid bij LSM door de KUL-UHasselt en KHLIM-XIOS.

Deze samenwerkingsakkoorden worden uitgevoerd los van de uitkomst van de beslissingen van de Vlaamse Regering - na een maatschappelijk debat - inzake integratie van het hoger onderwijslandschap en over de positie van het hoger kunstonderwijs, zoals opgenomen in het regeerakkoord.

Wel blijft XIOS Hogeschool Limburg gekant tegen een verplichte inkanteling.

Zoals ook aangegeven in een aantal voorwaarde in commissie Soete en ook in zijn eigen RVB wil men via correcte onderhandelingen komen tot

- de lijst van de overgedragen academische bachelor- en masteropleidingen;
- de datum van de overdracht;
- de lijst van de personeelsleden, die worden overgedragen of gedetacheerd aan de universiteit;
- de afstemming van de personeelsreglementen en van de arbeidsvoorwaarden;
- de lijst van activa die worden overgedragen en de balanswaarde ervan;
- de lijst van passiva die worden overgedragen en de balanswaarde ervan;
- de financiële aangelegenheden;
- aangepaste overgangs- en begeleidingsmaatregelen voor de studenten in de overgedragen opleidingen;
- de overgangsmatregelen.

XIOS Hogeschool Limburg wil het academiseringsproces van haar twee cycli opleidingen (master) met de UHasselt als voornaamste en preferentiële partner onveranderd verder zetten en met succes beëindigen.

➤ **De Associatie Brussel**

In de **Associatie Brussel** zijn de na te streven doelen en de toekomstvisie van de Vrije Universiteit Brussel en van de Autonome Erasmus hogeschool zeer gelijkend: **volledige integratie van de twee instellingen in de universiteit nieuwe stijl.**

De rechtspersoon van beide HO-instellingen is verschillend: de EHB is een Vlaamse Autonome (officiële) hogeschool (VAH), de VUB is een vrije niet-confessionele instelling. Met de huidige stand van de decretale regelgeving dient de VUB zich bij een fusie om te vormen tot een officiële instelling. Bij fusie zal uit verschillende mogelijkheden moeten gekozen worden. Beiden worden (1) een officiële HO-instelling, (2) een vrije HO-instelling of (3) een nieuwe sui generis instelling, zijnde een mix tussen officiële en vrije HO-instellingen.

Er dient opgemerkt te worden dat elke wijziging aan de rechtspersoon en/of aan het statuut van een VAH een wijziging van het zgn. 'Bijzonder decreet inzake de Vlaamse autonome hogescholen' veronderstelt en dergelijke ingrepen vereisen een 2/3 meerderheid in het Vlaams Parlement.

De Raden van Bestuur van de Erasmus hogeschool en van de Vrije Universiteit Brussel, beslisten respectievelijk eind juni en begin juli 2009 om, in afwachting van de wijziging van de rechtspersoon, een maximale synergie tussen beide instellingen na te streven.

De **Raad van Bestuur van Erasmus** keurde op 20 maart 2008 de discussienota "De Nieuwe Universiteit Brussel" goed. De EHB ziet geen probleem in fusioneren of samensmelten met de VUB. Wél wil de EHB op een volledig nieuwe basis beginnen en opteert daarom om enerzijds de

(oude) EHB en VUB 'af te schaffen' en om anderzijds te starten met een 'volledig nieuwe' Universiteit Brussel.

Indien dit decretaal niet mogelijk is, wil EHB na 2013 autonoom verder functioneren met professionele bachelor en met academische bachelor en master opleidingen, dit in nauwe samenwerking met de VUB. De EHB is resoluut gekant tegen een verplichte inkanteling van geacademiseerde hogeschool opleidingen in de VUB omdat de leefbaarheid van de Hogeschool in het gedrang komt (onderfinanciering als de opleidingen beperkt worden tot alleen professionele opleidingen). De EHB is om redenen van kwaliteit en financiering niet voor een inkanteling van de kunsten in de associatie Brussel en pleit voor het behoud van de kunsten binnen Erasmus. De EHB wilt het academiseringsproces van haar twee cycli opleidingen (master) met de VUB onveranderd verder zetten en met succes beëindigen.

Door de Raad van Bestuur van de VUB werden de **principes van een strategische beleidsnota goedgekeurd** :

- de *bevoegdheden van de VUB en van de EHB worden samengebracht in één instelling van Hoger Onderwijs, universiteit genoemd* (cfr. buitenland, vooral de VS) met het juridisch statuut van vrije instelling en met bestuurlijke autonomie (zelfde statuut en bestuurlijke autonomie als de katholieke instellingen van hoger onderwijs). De enige leidraad zijn de *beginselen van behoorlijk en transparant bestuur*. Door de Raad van Bestuur van de VUB van 1 juli 2009 werd beslist om in afwachting "een maximale synergie in bevoegdheden van de VUB en van de EHB na te streven."
- Onderwijs moet aangeboden worden op maat van de student. Een flexibel creditsysteem laat een optimale trajectbegeleiding toe. Dit is vooral noodzakelijk binnen aanverwante opleidingen zowel van academisch als van professioneel niveau die gegroepeerd worden in studiedomeinen.
- De onderwijsorganisatie moet ingebed zijn in structuren die zowel de professionele roeping als de academische eigenheid van opleidingen vrijwaren. Dit is mogelijk door binnen elk studiedomein één "liberal arts college" op te richten voor de academische bachelor opleidingen en één "Vocational College" voor de professionele Bachelor opleidingen. Door het credit systeem kan de student een individueel BA traject opbouwen, dat zowel de overgang naar beide type colleges vergemakkelijkt als aansluiting geeft tot meerdere masters. De Master opleidingen worden ingericht door "Schools" vergelijkbaar met faculteiten, waarbinnen de leden van verwante vak- of onderzoeksgroepen ondergebracht worden. Eén studiedomein bevat verschillende "Schools". Behalve de onderwijskwaliteit moet een Master opleiding dus steunen op een disciplinegebonden onderzoekscultuur. De scholen van één studiedomein begeleiden de doctorandi: de professoren zijn allen verbonden aan een school en geven ook les aan het "liberal arts college".
- De noodzaak om de kwaliteit en de diversiteit van het studieaanbod internationaal en competitief te houden. Lange termijn afspraken

met andere instellingen biedt deze mogelijkheid : akkoorden met internationale partners (UNICA), met de ULB, met Solvay en met de Universiteit Gent. De optie werd genomen om samen met de UGent een preferentiële en institutionele alliantie uit te werken. Ze richt zich naar het optimaliseren van het masteraanbod en van de complementariteit van het daarbij horende onderzoek. Flexibele doorstroomtrajecten van Bachelor naar Master opleidingen van beide instellingen worden voorzien. Volgens de laatste berichten zou biddiplomering de optimalisering van het onderwijsaanbod tussen beide universiteiten bemoeilijken en hypothekeren.

Binnen dezelfde visie wordt een nauwe samenwerking tussen beide universitaire ziekenhuizen beoogd.

- De huidige Rector van de VUB sluit zich aan bij het beleid van zijn voorganger en ijvert bovendien, wegens de specifieke geografische ligging van de VUB in Brussel en met kracht van argumenten om decretaal de toelating te krijgen om alle of minstens de master opleidingen in het Engels te mogen aanbieden.

Tegen de achtergrond van een chronisch tekort aan middelen moeten VUB en EHB zichzelf positioneren en in competitie gaan met de andere spelers op het veld van het hoger onderwijs. *De essentie is aan de toekomstige student een doordacht én maatschappelijk verantwoord hoger onderwijsproject aan te bieden.* Samenwerking is noodzakelijk:

- complementaire samenwerking tussen professionele en academische opleidingen die borg staat voor een optimaal onderwijstraject voor de individuele student
- institutionele samenwerking die een optimalisering van het onderwijsaanbod en onderzoeksverdieping mogelijk maakt.

○ De Associatie Leuven.

- In de **Associatie K.U.Leuven** zijn de na te streven doelen en de toekomstvisie van de K.U.Leuven en van de Vrije Katholieke Hogescholen zeer gelijkend : *vrijwillige en onherroepelijke integratie van alle geacademiseerde 2 cycli opleidingen van de hogescholen in de universiteit.* Met het oog daarop moet aan het structuurdecreet een art. 100bis worden toegevoegd dat deze overdracht mogelijk maakt.

De **Raad van Bestuur van de K.U.Leuven** heeft in 2008 beslist dat alleen de geacademiseerde opleidingen van de Vrije Katholieke Hogescholen in 2012 kunnen inkantelen in de universiteit Leuven⁵. *De professionele bachelor opleidingen blijven ingericht door de vrije katholieke hogescholen.*

⁵ De nieuw verkozen Rector van de KULeuven , prof. dr. Mark Waer, (mei 2009) pleit voor een meer gescheiden structuur tussen hogescholen en universiteit en stelt de geplande inkanteling van de 2 cycli opleidingen van de hogescholen in de KULeuven in vraag. In een interview verschenen in de Morgen (1 aug. 2009, blz. 8) is de Rector meer genuanceerd en stelt hij : "...De hogeschool opleidingen worden universitaire opleidingen maar ze worden meteen teruggedelegeerd naar de hogescholen zodat die ook hun deel van de verantwoordelijkheid opnemen. Het zal erg vergelijkbaar zijn met de universitaire ziekenhuizen. Die zijn ook een deel van de universiteit, maar hebben een andere finaliteit. "

Hierbij dient te worden opgemerkt dat de *wetgeving niet verbiedt* dat hogescholen en universiteiten samenwerken en dat een organisatiestructuur wordt uitgewerkt waar de betrokken instellingen het mee eens zijn. Overigens stelt de VUBrussel een andere organisatiestructuur voor met de Erasmus hogeschool (zie hoger op blz14) en pleit elke associatie momenteel voor een verschillende, aan de regio aangepaste organisatiestructuur. Wat *wettelijk niet kan* is de bevoegdheid om opleidingen in te richten over te dragen van hogescholen naar universiteiten (het betreft de geacademiseerde 2 cycli opleidingen van de vrije hogescholen naar de KULeuven) . Daarvoor zijn *decreetswijzigingen nodig met verregaande gevolgen voor de financiering van de hogescholen en de universiteiten*.

De Associatie **KULeuven** is reeds vergevorderd in het uitdenken van een nieuwe bestuursvorm, genaamd het Leuvens universitair systeem (L.U.S.): de *professionele opleidingen* van de Associatie KULeuven *verenigen zich in één koepel* (P.L.U.S.) en de *Associatie blijft als bestuursniveau* bestaan. Samen met de KULeuven – die in 2013 uitgebreid zal zijn met de geïntegreerde geacademiseerde opleidingen van de hogescholen – vormen zij het L.U.S.. Het *L.U.S. zou een ‘gezamenlijk’ en een ‘functioneel’ netwerk* vormen bestaande uit drie entiteiten met elk een specifieke opdracht. De associatie heeft een soort brugfunctie te vervullen tussen de twee andere entiteiten; daarnaast is het bemiddelaar bij conflicten tussen de academische en professionele bestuursstructuur. *Elke entiteit* heeft een *eigen Raad van Bestuur* die instaat voor het beleid. *De instellingen die het L.U.S. uitmaken worden bestuurlijk overkoepeld door één inrichtende macht*.

De **Associatie KULeuven** is bekommerd voor het behoud van de kwaliteit en de specificiteit van het onderwijs aangeboden door de hogescholen (zowel van de professionele bachelor opleidingen als van de geacademiseerde hogeschool opleidingen van het lange type) en stelt een aantal randvoorwaarden voor waaraan decretaal moet beantwoord worden of tussen de instellingen afgesproken en geregeld vooraleer de integratie kan doorgaan (o.a. financiering, personeel, beheer en inrichting van gebouwen, het vaststellen van de eindtermen van de geacademiseerde hogeschool opleidingen na de integratie in de universiteit, de vertegenwoordiging van hogescholen in de raad van bestuur van de universiteit).

Voor de **KULeuven** is het belangrijk dat de bevoegdheden en de verantwoordelijkheden terecht komen waar ze horen. Voorts blijft het idee bestaan van regionale polen als plaats van overleg tussen – meestal – professionele opleidingen. Mogelijk kan regionale poolvorming uitmonden in een fusie tot één hogeschool.

De Vrije Katholieke Hogescholen van de Associatie KULeuven met academische opleidingen, zullen een campus herbergen van de KULeuven en toch ook professionele opleidingen aanbieden binnen dezelfde infrastructuur. De lokale campus zal verantwoordelijk blijven voor de organisatie.

De KULeuven hoopt (indien de nodige decreetswijzingen betreffende de overdracht van onderwijsbevoegdheid en financiering door het Vlaams parlement worden goedgekeurd) in 2013 uit te breiden met verschillende campussen verspreid over Vlaanderen. Er stelt zich een probleem van overlapping en van onverenigbaarheid met de geografische bevoegdheid van andere Vlaamse universiteiten die deze exclusieve bevoegdheid willen behouden: UGent (Campus Sint Lieven), UAntwerpen (Campus Lessius) en VUBrussel (Campus Hogeschool-universiteit Brussel).

De associatie KULeuven pleit voor een herziening van het financieringsmechanisme zodat de integratie van de geacademiseerde hogeschoolopleidingen van het lange type in het universitair onderzoek van de KULeuven mogelijk wordt.

4. Voorstellen over de toekomstige structuur van het Vlaams Hoger Onderwijs.

o Visie van de Vlaamse Administratie Hoger Onderwijs (2007).

Hoewel de hogeschool opleidingen van twee cycli ook van een overgangsassessatie genieten de jure als academische opleidingen, is de achterliggende filosofie dat deze opleidingen pas echt als volwaardige opleidingen zullen/kunnen beschouwd worden na het met succes doorlopen van het assessatieproces.

De academiseringsmiddelen nemen nog toe tot in 2009.

In 2013 zal de balans opgemaakt worden van de opleidingen die geaccrediteerd zijn (voor 6 jaar), de opleidingen die geaccrediteerd zijn voor 8 jaar, de opleidingen die niet geaccrediteerd zijn en de opleidingen die in een verbetertraject zitten na een negatieve assessatie.

Institutioneel zijn er een viertal scenario's denkbaar voor de herschikking van het hoger onderwijslandschap:

- De geaccrediteerde opleidingen worden overgedragen aan de universiteiten, in sommige gevallen zal de onderwijsbevoegdheid van de universiteit moeten uitgebreid worden met nieuwe studiegebieden, in andere gevallen kunnen de overgedragen opleidingen gerangschikt worden in de bestaande studiegebieden.
- De hogescholen blijven de geaccrediteerde opleidingen zelf aanbieden ondersteund door wetenschappelijk onderzoek van de universiteiten in het kader van een associatie. Het behoort niet tot de missie van de hogescholen als instelling om wetenschappelijk onderzoek te doen.
- Een gemengde situatie: naar gelang van het studiegebied en naar gelang van de onderzoekscapaciteit van de universiteit kunnen sommige opleidingen wel overgedragen worden en andere niet. De studiegebieden zijn: architectuur, vertaalkunde, kinesitherapie, handelswetenschappen, productontwikkeling, beeldende kunsten, muziek en podiumkunsten.
- De oprichting van één of meer gespecialiseerde hogescholen met de volgende studiegebieden: architectuur, productontwikkeling, beeldende kunsten en muziek en podiumkunsten.

In alle scenario's zal er gerationaliseerd moeten worden door fusie van verwante opleidingen die nu binnen de associatie hetzij op dezelfde vestigingsplaats hetzij op verschillende vestigingsplaatsen worden aangeboden. Zeker voor de masteropleidingen rijst de vraag naar de geografische nabijheid van de onderzoeksinfrastructuur zodat het onderwijs in die opleidingen in voldoende mate met wetenschappelijk onderzoek kan ondersteund worden. De nabijheid van de onderzoeksinfrastructuur is van cruciaal belang om de verwevenheid van het onderwijs met wetenschappelijk onderzoek gestalte te geven. Belangrijke uitgangspunten zijn: de vorming van kritische massa en het vermijden van versnippering van onderzoeksmiddelen. In het eerste scenario zal ook overlap van de overgedragen twee cycliopleidingen met de bestaande universitaire opleidingen in dezelfde of in verwante studiegebieden moeten weggewerkt worden door het maken van interne afspraken inzake specialisatie en zwaartepuntvorming en het vormen van kritische massa:

- Handelswetenschappen en bedrijfskunde met toegepaste economische wetenschappen;
- Industriële wetenschappen met ingenieurwetenschappen, bio-ingenieurwetenschappen en de natuurwetenschappen;
- Vertaalkunde en de taal en letterkunde.

Wat met de associaties?

Zolang hogescholen zelf nog academische opleidingen aanbieden moeten de associaties blijven bestaan om te zorgen voor de onderzoeksgebondenheid van die academische opleidingen.

Als alle academische opleidingen van de hogescholen juridisch zijn overgedragen aan de universiteiten rijst de vraag naar de toekomst van de associaties. In dit scenario zal het takenpakket van de associaties moeten herzien worden. Alle taken die te maken hebben met onderzoek vallen dan in feite weg. We krijgen een beetje een paradoxale situatie: het vermijden van versnippering en de nood aan kritische massa nopen tot concentratie van activiteiten op minder plaatsen terwijl het professioneel hoger onderwijs het meeste profijt kan halen uit de aanwezigheid van academische opleidingen als die op dezelfde campus worden aangeboden.

Uitdagingen voor de lange termijn:

- De financiering van de academische opleidingen voortkomende uit de hogeschoolopleidingen: een volwaardige financiering van het onderzoek waarop het onderwijs in deze opleidingen moet gestoeld zijn, zal heel wat extra middelen vergen, ongeacht de institutionele inbedding ervan. Vandaar ook de nood aan rationalisatie en concentratie van de onderzoeksactiviteiten.
- Het ontwerpen van een één gemaakt academisch personeelsstatuut voor alle personeelsleden werkzaam in deze academische opleidingen. Afhankelijk van de gemaakte keuze met betrekking tot de institutionele inbedding is de uitdaging groter of minder groot.
- De positionering van het hoger professioneel onderwijs: het hoger professioneel onderwijs levert een belangrijke bijdrage aan de innovatiecapaciteit van de economie en de samenleving. Deze bijdrage

kan nog versterkt worden door zoveel mogelijk studenten onder te dompelen in intellectueel stimulerende projecten (enquiry-based onderwijs). Dit vergt een blijvende band met het academische onderwijs. Daarnaast is ook het Hoger Beroepsonderwijs in Vlaanderen in ontwikkeling en vergt van het hoger professioneel onderwijs een band met het volwassenenonderwijs.

○ **Veranderen om te verbeteren: naar een VHORA-standpunt aangaande de toekomstige structurering van het hoger onderwijslandschap. (VHORA nota juni 2008).**

Inleiding.

Het debat betreffende de toekomstige positionering van academische opleidingen aan hogescholen heeft in Vlaanderen een discussie losgeweekt die de vorm en het uitzicht van het hoger onderwijslandschap in globo in vraag stelt. Dit leidt tot verschillende mogelijke modellen:

- een verder zetting van de huidige structuur van het landschap hoger onderwijs, met name academische opleidingen worden aangeboden door universiteiten en hogescholen, professionele opleidingen worden aangeboden door hogescholen;
- een model van toekomstige inkanteling van academische opleidingen aangeboden door hogescholen in het aanbod van universiteiten;
- een model waarbij hogescholen integreren in universiteiten en de universiteit de enige instelling van hoger onderwijs wordt die een continuüm van professioneel en academische opleidingen aanbiedt.

Los van de architectuur van het landschap betreft een belangrijke vraag daarbij hoe morgen in Vlaanderen de waaier aan opleidingen, waarvoor een vraag in de samenleving en de maatschappij bestaat, op het niveau hoger onderwijs op dergelijke wijze voorzien zal worden dat:

- een continuüm en wisselwerking blijven bestaan (of ontstaan) van HBO, over bachelors en masters naar doctoraten.
- een sociaal streven dat meer en meer prangend economisch wordt, met name aantrekken van alle talenten naar het hoger onderwijs, blijvend gestalte zal kunnen gegeven worden.
- voldoende middelen voor het aanbieden van hoger onderwijs worden voorzien waarbij in een schaarse setting de effectiviteit van bijkomende middelen moet afgewogen worden.
- transparantie voor lerenden en afnemend veld geboden wordt.
- de dragers van het hoger onderwijs, met name de personeelsleden, in een zo optimaal mogelijke omgeving kunnen functioneren.

Voorliggende nota doet geen uitspraken over een te verkiezen model maar wil handvaten aanreiken om tijdens de Raad van Bestuur van VHORA van 4 juli 2008 over te gaan tot een standpuntbepaling van VHORA in het debat.

Uniformiteit noodzakelijk?

Niettegenstaande de Sorbonne- en de Bolognaverklaring de doelstelling tot meer uniformiteit en de daaruitvloeiende transparantie en uitwisselbaarheid in de Europese Hoger Onderwijsruimte tot 1 van hun doelstellingen hadden, wordt in het Hoger onderwijs een toenemende mate van diversiteit vastgesteld. Factoren zoals de toenemende diversiteit bij instromende studenten, de groeiende behoeften op de arbeidsmarkt en de toenemende behoefte aan gespecialiseerde kennis leiden tot een toegenomen diversiteit. De conclusie van bv. de OESO Thematic Review pleiten bovendien voor de noodzaak aan diversiteit en differentiatie in het Hoger onderwijs.

De vraag stelt zich dan hoe in Vlaanderen dient omgegaan te worden met de vormgeving van een toekomstig landschap van het hoger onderwijs. Moet gekozen worden voor 1 dwingend en decretaal verplicht model? Of is net diversiteit een troef? Vanuit een perspectief van transparantie voor studenten/lerenden en afnemend veld lijkt alvast een éénduidig model aangewezen. Toch wordt internationaal gepleit voor diversiteit en transparantie in diversiteit om volgende redenen

- excellentie en massificatie naast mekaar te ontwikkelen;
- sociale cohesie te bevorderen;
- kennistransfer en innovatie te stimuleren;
- regionaal getint beleid mogelijk te maken;
- nauwe banden met de arbeidsmarkt te behouden en te verstevigen;
- ...

Een bijkomende overweging die kan gemaakt worden betreft natuurlijke evoluties. Zou een start van een landschap waar verschillende modellen mogelijk zijn, onder druk van gedrag van stakeholders niet leiden tot een uniform model zonder dat overheidsinterventie noodzakelijk is?

Tegengesteld, echter even relevant, betreft inzake de vraag naar de noodzaak van uniformiteit of gesteld kan worden dat slechts 1 element essentieel is, met name het behaalde niveau in de kwalificatiestructuur. Met andere woorden: is het relevant wie of in welke setting een opleiding wordt aangeboden zolang het juiste kwaliteitsniveau wordt aangeboden?

Structuur van de nota.

Per model zal een analyse gemaakt worden van de sterkten en zwakten op een aantal belangrijke domeinen

- Democratisering
- Personeel
- Afnemend veld
- Middelen/financiering
- Studenten

Daarnaast worden eveneens enkele kanttekeningen geplaatst bij de figuur van de associatie is een toekomstig hoger onderwijslandschap.

Analyse van 3 modellen.

Democratisering

In de huidige configuratie van het hoger onderwijs landschap blijkt dat de verschillende opleidingen (professionele bachelors, academiserende opleidingen, en academische opleidingen) appel doen aan een eigen doelgroep. Analyse van doelgroepen geeft aan dat bijvoorbeeld de studenten van academiserende opleidingen een ander profiel vertonen dan deze van academische opleidingen. Niveau en profiel zijn daarbij verschillende begrippen.

Inkanteling van academiserende opleidingen in universiteiten brengt in termen van democratisering en succesvolle doorstroom van studenten de uitdaging mee om het profiel van de vandaag academiserende opleidingen binnen de universiteit blijvend voldoende te differentiëren en om de schakels tussen professionele bachelors en academische opleidingen te optimaliseren. Zoniet dreigt een risico op democratisch deficit en maatschappelijke minwaarde.

Volledige integratie van hogeschoolopleidingen in de universiteit dient vanuit een perspectief van democratisering evenzeer bijzonder doordacht te gebeuren om studenten met potentieel niet af te schrikken een hoger opleiding aan te vatten. De profilering van de opleidingen en begeleiding van studenten vormen een bijzondere uitdaging.

Personeel

In elk model lijkt het opportuun te zijn om te groeien naar een éénvormige regelgeving inzake personeel geldig voor personeelsleden van, hogescholen en universiteiten. Het betreft een massieve operatie waarvoor best de nodige tijd genomen wordt en waarbij stapsgewijs gegroeid wordt naar een nieuw systeem. Met de demografische evoluties die in overheid en onderwijs sneller en drastischer zullen optreden dan in andere sectoren van de arbeidsmarkt in het verschieft gaat het om een dringende aangelegenheid waarbij morrelen in de marge geen oplossing zal bieden.

Een model van inkanteling van academiserende opleidingen in de universiteit houdt in dit kader een risico in dat na het uittekenen van de voorwaarden waaronder dit inzake personeel kan gebeuren en de noodzakelijke overgangsmaatregelen op dit vlak geen verdere inspanningen zullen gebeuren.

Afnemend veld

De arbeidsmarkt waar afgestudeerden terecht komen vraagt duidelijkheid, transparantie en inzetbare competenties.

Analyses van de tewerkstellingssituatie van schoolverlaters (VDAB schoolverlatersenquête) tonen duidelijk aan dat, niettegenstaande de nog steeds verouderde terminologie die door het afnemend veld gehanteerd wordt, zowel professionele bachelors, als afgestudeerden met een hogeschool master en schoolverlaters met een universitair diploma makkelijk doorstromen naar de arbeidsmarkt. Professionele bachelors het makkelijkst.

Analyses van vacatures tonen evenzeer aan dat de arbeidsmarkt zoekt naar werknemers met een diploma uit een academiserende opleiding net zoals naar werknemers met een diploma vanuit een universiteit. De in te vullen functies hebben immers een verschillende profiel met een duidelijke vraag vanuit de arbeidsmarkt.

In elk model van structurering van het landschap hoger onderwijs alsmede de positie van opleidingen zal aandacht moeten besteed worden aan de profilering van de verschillende opleidingen.

Vanuit de vraag naar transparantie vanuit het afnemend veld dient wellicht het onderwerp uniforme structurering van het landschap hoger onderwijs meegenomen te worden. De vraag kan gesteld worden of de arbeidsmarkt wijs zal worden in een situatie waar dezelfde opleidingen door hogescholen en universiteiten worden aangeboden. Daartegenover staat dat het afnemend veld louter op basis van kwaliteit en inzetbaarheid functioneert : kwaliteit zal snel bovendien en aangewend worden.

Studenten

Studenten wensen duidelijkheid over inhoud, voorwaarden en kansen op succes in het hoger onderwijs. Bovendien wensen ze een goede begeleiding en ondersteuning en kwalitatief hoogstaand onderwijs.

Het label dat na accreditatie wordt gegeven aan een opleiding zal aan deze wensen een antwoord moeten blijven geven, ongeacht de plaats waar de opleidingen worden aangeboden.

In termen van transparantie voor studenten lijkt een model dat strikt binair is het meest duidelijk. Mits organisatorisch doelmatige aanpak kan tevens een model van volledige integratie van hogeschool- en universitaire opleidingen deze duidelijkheid / transparantie bieden. Het huidige landschap in hoger onderwijs biedt de duidelijkheid van de gewoonte.

Financiering

In het huidige financieringsdecreet wordt het deelbudget van de professionele bacheloropleidingen en de academiserende opleidingen ondergefinancierd. Wanneer geen beschotten zouden geplaatst worden tussen de deelbudgetten zouden op basis van de parameters onderwijs, middelen vloeien vanuit de universiteiten naar de andere twee deelbudgetten. De bestede overheidsmiddelen zijn aldus ontoereikend om een evenwaardige financiering te voorzien voor alle hoger onderwijs opleidingen. Daarbij werd vanuit de overheid meermaals de onderfinanciering van de professionele bacheloropleidingen erkend.

Een inkanteling van de academiserende opleidingen in de universiteiten betekent een minimale kostprijs van 100 miljoen euro. Berekeningen tonen aan dat dit een minimum betreft, optimale financiering zou een input van 300 miljoen euro betekenen. Wanneer deze operatie beschouwd wordt vanuit de buitenwereld, dan kunnen toch vragen gesteld worden bij deze massieve investering aangezien de maatschappij na deze investering niet meer terugkrijgt.

Berekeningen van de kostprijs van een volledige integratie van alle hogeschoolopleidingen in universiteiten zijn niet bekend.

Inzake financiering moet realisme aan de dag gelegd worden. Tijdens de lopende legislatuur (in tijden van Vlaamse hoogconjunctuur) is iets meer dan 100 miljoen euro geïnjecteerd in het hoger onderwijs. In elke internationale vergelijking komt naar voor dat Vlaanderen desalniettemin onvoldoende aandeel van haar BRP injecteert in hoger onderwijs. Is het werkelijk realistisch dat op zeer korte termijn opnieuw minimaal een zelfde bedrag zal besteed worden aan hoger onderwijs?

Plaats van HBO in verschillende modellen

Op het vlak van democratisering, personeel, studenten, financiering, ... dient inzake HBO evengoed een analyse gemaakt te worden. In de huidige stand van zaken in de ontwikkeling van HBO in Vlaanderen blijft de onduidelijke keuze voor het niveau HBO een heldere analyse en positionering in de weg staan. Indien geopteerd zou worden voor HBO op niveau 5, dus in het hoger onderwijs en gelinkt aan bacheloropleidingen, kan HBO opgenomen worden.

De associatie

De figuur associatie kan een wezenlijke rol vervullen in het vormen van een continuüm van HBO, over professionele bacheloropleidingen, masteropleidingen naar doctoraatsopleidingen en inzake het onderzoek dat in verschillende vormen en settings wordt opgezet. Alle opleidingen en alle onderzoeksvormen hebben baat bij onderlinge transfer.

In het huidige model van structurering van het landschap hoger onderwijs alsmede in een landschap waarbij academiserende opleidingen zouden inkantelen in de universiteiten blijft een samenwerkingsverband in functie van een transfer noodzakelijk. De vraag stelt zich echter of de overheid in de toekomst de figuur van een associatie na academisering nog een formele rol dient te geven. Immers de grondwet biedt het fundamentele recht om zich te verenigen.

In een model waarbij alle hogeschoolopleidingen zouden integreren met universitaire opleidingen dient de vraag gesteld wie de moederinstelling is of wordt: de universiteit of de associatie.

Deze nota werd effectief besproken op de vergadering van 4 juli. De bespreking ervan is evenwel pas 7 maanden later op 13 februari 2009 gefinaliseerd . De tekst zoals die aan de minister is overgemaakt is een VHORA-standpunt op het vervolgrapport van de Commissie Soete en wordt later (blz. 29) gegeven.

○ **Voorstel van de commissie Soete over de toekomstige structuur van het Vlaams hoger onderwijs (vervolgrapport, nov. 2008).**

De Ministeriële commissie Soete heeft eind november 2008 een vervolgrapport bezorgd aan Minister Frank Vandenbroucke waarin principes voorgesteld worden voor de integratie van de academische opleidingen van de hogescholen in de universiteiten. Dit impliceert dat de professionele opleidingen verder door de hogescholen georganiseerd blijven. Deel II van het vervolgrapport dat begin februari 2009 bezorgd werd aan de Minister, bevestigt deze principes.

De verdere uitwerking van deze principes naar een decretale tekst zal gebeuren onder de verantwoordelijkheid van de voorzitters van de associaties die het resultaat aan de Minister zullen bezorgen.

Degelijke integratie dient te gebeuren conform de grondwet en conform het grondwettelijk onderscheid tussen de vrije sector in het hoger onderwijs en de

sector van het gemeenschapsonderwijs, thans georganiseerd door de autonome hogescholen.

In het integratiedecreet moet voorzien worden dat de nieuwe rol van de associaties na de integratie in missie-termen gedefinieerd wordt, met het oog op het behoud en de versterking van de band tussen de academische en professionele opleidingen.

Voor wat betreft de **vrije instellingen** wordt voor een **vrijwillige, maar onherroepelijke integratie geopteerd**. Met het oog daarop moet aan het Structuurdecreet een art. 100bis worden ingevoegd dat deze overdracht mogelijk maakt.

Voor wat betreft de **autonome instellingen** wordt bepaald dat – bij middel van **wijzigingen aan het Bijzonder Decreet van 26 juni 1991, het Hogescholendecreet van 13 juli 1994 en het Structuurdecreet van 4 april 2003** – de Vlaamse Regering haar bevoegdheid tot het organiseren van professionele opleidingen **bevestigt in overdracht** aan de autonome hogescholen en **wijzigt inzake de overdracht** van de academische opleidingen aan de Universiteiten.

In deze decretale aanpassingen wordt eveneens bepaald dat de omschrijving van de studiegebieden en de territoriale bevoegdheid van de overdragende instelling ook van toepassing is op de overnemende universiteit.

Als opschortende voorwaarde voor de inwerkingtreding van beide decreten wordt bepaald dat vooraf decretaal volgende regelingen moeten getroffen worden:

- aanpassing aan de organisatie van het bestuur van zowel hogescholen als universiteiten om een wederzijdse participatie mogelijk te maken;
- aanpassing van het financieringsmechanisme zodat de leefbaarheid van de nieuwe hogescholen, die alleen professioneel bachelor-onderwijs inrichten gevrijwaard wordt en de universiteiten de middelen krijgen om met goed gevolg de academische opleidingen te kunnen ontvangen en organiseren;
- regeling van het personeelsstatuut conform de nieuwe situatie, met vrijwaring van de verworven rechten;
- de verlenging van de voorlopige accreditatie van de over te dragen academische opleidingen, en overdracht van de zorg tot positieve accreditatie aan de ontvangende universiteiten.

○ **VLHORA-standpunt bij de rapporten⁶ van de commissie Soete Rationalisatie en optimalisatie Landschap Hoger onderwijs.**

Voorafgaande opmerkingen en opbouw van de nota

⁶ Met de rapporten wordt bedoeld : deel 1 en 2 van het vervolgrapport van de commissie Soete, gedateerd december 2008 en januari 2009.

De hogescholen achten de voorstellen in de rapporten Soete zowel naar rationalisatie als naar de vormgeving van het toekomstig hoger onderwijslandschap ingrijpend. Het betreft opnieuw een verregaande structurele hervorming in het hoger onderwijs.

Vanuit de eventuele impact van de voorstellen van de Commissie op het landschap hoger onderwijs achten de hogescholen het als evident en getuigend van een democratische ingesteldheid dat de rapporten Soete voorwerp worden van een ruim debat met alle stakeholders in het hoger onderwijs.

Voorliggende nota gaat niet in op verschillende particuliere opmerkingen en vragen die te stellen zijn bij vele passages en zinsneden in de rapporten, maar hanteert volgende structuur:

- Standpunt van de hogescholen aangaande de rationalisatienormen;
- Standpunt van de hogescholen aangaande de academisering en de financiering.
- Standpunt van de hogescholen bij de positionering van de academische hogeschoolopleidingen;
- Standpunt van de hogescholen aangaande de academische kunstenopleidingen.

Standpunt van de hogescholen aangaande de rationalisatienormen

De hogescholen hebben zichzelf de laatste jaren ingeschreven in een debat van rationalisatie en optimalisatie :

de fusiebeweging in de jaren 90, saneringen van opleidingen bij de BAMA-hervorming, de afspraken met betrekking tot afstudeerrichtingen, het respecteren van een moratorium aangaande het aanvragen van nieuwe opleidingen,.... In dit licht vinden de hogescholen dan ook de normen die in de rapporten Soete aangaande rationalisatie en optimalisatie worden voorgesteld een vertrekbasis voor verder debat aangaande rationalisatie en optimalisatie.

Daarbij dient echter één belangrijke kanttekening geplaatst te worden. Het rapport voorziet een analoge normering voor alle bachelor- en masteropleidingen. Het operationaliseren van rationalisatie en optimalisatie in de bacheloropleidingen dient ook parallel en gelijktijdig te verlopen met het operationaliseren van rationalisatie en optimalisatie in de masteropleidingen.

Standpunt van de hogescholen aangaande de academisering en de financiering

In 2003 werd een keuze gemaakt. Daarbij werd geopteerd voor bacheloropleidingen met professionele gerichtheid, en bacheloropleidingen met academische gerichtheid. Er werd enkel geopteerd voor academische masteropleidingen. In de schoot van de samenwerking tussen universiteiten en hogescholen, met name de associaties, werd de opdracht tot academisering van de academische opleidingen van hogescholen gesitueerd.

De hogescholen hebben inspanningen geleverd inzake academisering met beperkte middelen. Deze academisering moet verder gezet worden en daartoe zijn bijkomende middelen, ongeacht de positionering van de academische hogeschoolopleidingen, noodzakelijk. Eveneens ongeacht de positionering van deze opleidingen dienen deze middelen gekleurd te blijven.

Meermaals werd door de overheid erkend dat de financiering van de bacheloropleidingen met professionele gerichtheid ontoereikend is. Gelet op de prestaties en de maatschappelijke relevantie van deze opleidingen zowel richting arbeidsmarkt en werkveld als inzake democratisering dienen hier prioritair bijkomende middelen voorzien te worden, voor onderwijs maar eveneens voor praktijk gebaseerd onderzoek en kenniscirculatie.

Voorgaande elementen, met name de noodzaak tot verdere en bijkomende investeringen in academisering en verdere en bijkomende investeringen in de bacheloropleidingen met professionele gerichtheid zowel wat onderwijs als wat onderzoek betreft dienen gelijktijdig uitgevoerd te worden.

Standpunt van de hogescholen bij de positionering van de academische hogeschoolopleidingen

De hogescholen zien - aangaande de toekomstige positionering van de academische hogeschoolopleidingen - verschillende pistes mogelijk.

Sommige hogescholen zijn de mening toegedaan dat de integratie van deze opleidingen in de universiteiten in functie van versterking van de verwevenheid van onderwijs en onderzoek een goede zaak is.

Andere hogescholen zien geen toegevoegde waarde in het wijzigen van de huidige situatie van deze opleidingen en zijn voorstander om de opleidingen te houden waar ze zijn, met name in de hogescholen.

Bovendien zijn sommige hogescholen de mening toegedaan dat alle opleidingen, zowel opleidingen met een academische gerichtheid als opleidingen met een professionele gerichtheid dienen geïntegreerd te worden in de universiteit.

De hogescholen zijn het echter eens over de noodzaak tot bijkomende budgettaire en gekleurde investeringen in de academiserende hogeschoolopleidingen enerzijds en de bacheloropleidingen met professionele gerichtheid anderzijds.

Standpunt met betrekking tot de academiserende kunstenopleidingen

De nota Soete stelt voor de beslissing over de positionering van de academische kunstenopleidingen 5 jaar uit te stellen.

Sommige hogescholen pleiten, gelet op de geringe inhoudelijke verwantschap tussen studiegebieden binnen universiteiten met de studiegebieden van de kunsten van de hogescholen voor een behoud van de academische kunstenopleidingen in de hogescholen.

Andere hogescholen pleiten voor de integratie van de academische kunstenopleidingen in de universiteit.

Varia

Enkele elementen van commentaar:

- De VLHORA betreurt de onevenwichtige samenstelling van de commissie Soete. Niettegenstaande het ging om een lidmaatschap ten persoonlijke titel is het overwicht in de Commissie van leden vanuit een associatie en universitaire achtergrond niet vertrouwend naar het landschap aan hogescholen in Vlaanderen.

Deze opmerking geldt voor de samenstelling van de commissie en voor de samenstelling van sommige werkgroepen.

- Het 2e rapport Soete spreekt zich voorzichtig uit over bepaalde wijzigingen aan het financieringsdecreet. Dit wellicht met enige schroom omdat dit decreet slechts beperkte tijd in werking is. Het is echter voor de hogescholen duidelijk dat een eventuele beslissing tot integratie van de academische hogeschoolopleidingen gepaard zal moeten gaan met een grondige herziening en herschrijving van het Financieringsdecreet.
- De passages in het 2e rapport Soete die handelen rond personeel worden door de hogescholen beschouwd als eerder oppervlakkig en onvoldoende uitgewerkt. De personeelsproblematiek verdient een meer grondige analyse.

○ **Reactie van de Unie van de Vlaamse Autonome Hogescholen (UVAH) op de voorstellen van de commissie Soete (januari 2009).**

UVAH is het om verschillende redenen **niet eens** met de principes voorgesteld door de commissie Soete betreffende de integratie van alle academische opleidingen van de hogescholen in de universiteiten hetgeen impliceert dat de professionele opleidingen verder door de hogescholen georganiseerd blijven.

UVAH stelt vast dat de regelingen die volgens de commissie Soete vooraf decretaal moeten getroffen worden (zeer moeilijke oefening waarvan het resultaat niet zeker is en de financieringskosten evenmin) ten dele beantwoorden aan een aantal door UVAH gesignaleerde bezwaren:

- aanpassing aan de organisatie van het bestuur van zowel hogescholen als universiteiten om een wederzijdse participatie mogelijk te maken;
- aanpassing van het financieringsmechanisme zodat de leefbaarheid van de nieuwe hogescholen, die alleen professioneel bachelor-onderwijs inrichten gevrijwaard wordt en de universiteiten de nodige middelen krijgen om met goed gevolg de academische opleidingen te kunnen ontvangen en organiseren;
- regeling van het personeelsstatuut conform de nieuwe situatie, met vrijwaring van de verworven rechten;
- de verlenging van de voorlopige accreditatie van de over te dragen academische opleidingen, en overdracht van de zorg tot positieve accreditatie aan de ontvangende universiteiten.

UVAH is het **fundamenteel oneens** met de **verplichte integratie** van de academische opleidingen in de universiteiten, pleit voor **bezinning en overleg** en stelt dat de hertekening van het Vlaams hoger onderwijs een **breed maatschappelijk debat** vereist waar alle actoren, stakeholders en het Vlaams Parlement effectief moeten bij betrokken worden. De UVAH wil **constructief** verder **meedenken** over een herschikking van het Vlaams hogeronderwijslandschap. Meer dan in het verleden het geval was, wenst zij daar wel actief te worden bij betrokken..

Een eventuele herschikking van de onderwijsbevoegdheden moet voor de UVAH duidelijke **maatschappelijke doelstellingen** voor ogen hebben, en veel minder dan vandaag het geval is herleid worden tot een structuurdiscussie met vergaande gevolgen voor de financiering en werking van het Hoger Onderwijs in Vlaanderen.

Hét uitgangspunt voor de UVAH is de autonomie van de betrokken universiteiten en hogescholen om de organisatievorm voor de toekomst uit

te tekenen, rekening houdend met de specifieke lokale behoeftes en omstandigheden.

Verder pleit UVAH voor een **onmiddellijke en structurele aanpassing van de ontoereikende financiering van de hogescholen.**

Het standpunt van UVAH over integratie (23 januari 2009, volledige tekst in bijlage 1) werd aan de Minister van Onderwijs Frank Vandenbroucke overhandigd tijdens een onderhoud op dinsdag 27 januari 2009.

De **Minister was niet akkoord met het UVAH standpunt** en was ontgoocheld omdat hij had gehoopt dat UVAH zou akkoord gaan met de integratie van alle geacademiseerde 2-cycli opleidingen in de universiteiten mits randvoorwaarden.

De Minister was niet bereid om een inhoudelijk gesprek te voeren over de voor- en nadelen van de zgn. inkanteling voor de kwaliteit van het Hoger Onderwijs (structuur, werking, onderwijs en onderzoek).

De Minister gaf wel toe dat het onderscheid in Vlaanderen tussen professionele en academische opleidingen eerder specifiek een Vlaams (-Nederlandse) politieke keuze was en dat de binariteit op internationaal vlak (Bologna) zich situeert tussen bachelor en master (en PhD). De Minister gaf ook toe dat de politieke keuze in Vlaanderen in 2003 mogelijk fout was en dat het niet erkennen van professionele master opleidingen (in Vlaanderen) misschien wel verkeerd is, maar hij stelde dat het nu te laat en onomkeerbaar is om deze keuze nog aan te passen of te veranderen.

De **Minister is vóór de integratie van de geacademiseerde opleidingen van de hogescholen in de universiteiten**; hij is voor een **niet verplichte inkanteling voor de vrije hogescholen** die niet kunnen verplicht worden maar die wel akkoord gaan en hij is voor een **wel verplichte inkanteling voor de autonome hogescholen die echter niet akkoord gaan**. Hij wacht nog op juridische voorstellen van de associatievoorzitters.

De Minister is bereid UVAH terug uit te nodigen voor overleg van zodra hij een degelijk juridisch voorstel heeft gekregen om dit voorstel door te nemen en eventueel aan te passen waar nodig.

- **Standpunt van het VVKHO met betrekking tot de integratie van de academische opleidingen van de hogescholen in de universiteit.** (Wilfried Van Rompaey, secretaris generaal VVKHO, in THEMA, 2-09 'Katholieke hogescholen kiezen resoluut voor integratie', Maart 2009).

Naast het feit dat de katholieke hogescholen resoluut kiezen voor de integratie van de twee cycli-opleidingen van de hogescholen in de universiteit, willen zij ook benadrukken dat een dergelijke operatie gepaard moet gaan met een blijvende versterking van de professionele bacheloropleidingen. Het verhogen van de ondermaatse financiering van deze opleidingen staat daarbij met stip bovenaan genoteerd. Een ander belangrijk element daarbij is dat bij de verdere uitbouw en ontwikkeling van professionele bacheloropleidingen een (nauwe) samenwerking met andere hogescholen, het afnemend veld, universiteit(en)... moet worden aangemoedigd. Daarom, maar ook om andere principiële redenen, is het van het grootste belang dat de overheid niet raakt aan de vrijheid en autonomie van de

(vrije) hogeronderwijsinstellingen. Als (vrije)hogescholen niet over die vrijheid en autonomie beschikken, kunnen zij onmogelijk de dynamiek op gang brengen die hoog nodig is om van Vlaanderen een echte toekomstgerichte kenniseconomie en samenleving te maken. Die vrijheid van onderwijs is en blijft een onvervreemdbaar recht dat door de Grondwet gegarandeerd wordt, uiteraard mits de hogeronderwijsinstellingen verantwoording afleggen aan de overheid.

Integratie van de tweecycli-opleidingen.

De dertien katholieke hogescholen verenigd in het VVKHO – het Vlaams Verbond van Katholieke Hogescholen - hebben reeds vanaf 2003 de academisering van de tweecycli- opleidingen van de hogescholen verwelkomd. Ze zijn alle toegetreden tot een associatie om samen met de universiteiten aan dit proces aan goed gevolg te geven. Het tussentijdse eindpunt in 2012/2013 komt langzamerhand in zicht, maar de Vlaamse decreetgever heeft in 2003 niet bepaald wat het eindpunt precies moet zijn: blijven de tweecycli-opleidingen waar ze zijn, of integreren ze in de universiteit? De Katholieke hogescholen zijn van mening dat hun tweecycli-opleidingen na 2012/2013 thuishoren bij de universiteit.

Ze komen tot hun standpunt op grond van de volgende overwegingen.

De Katholieke Hogescholen vinden ten eerste dat de overheid via duidelijke financiële incentives de hogeronderwijsinstellingen moet stimuleren tot één ordening van het hoger onderwijs. Anders dreigen we door het aanbieden van een en dezelfde opleiding aan óf de universiteit, óf de hogeschool te maken te krijgen met ongewenste concurrentie. Daarnaast zou het quasi-ondoelbaar zijn om de gelijkwaardigheid van deze opleidingen te garanderen. Een bekostigingssysteem valt voor zo'n asymmetrisch hogeronderwijslandschap niet te ontwerpen, behalve als Vlaanderen een onbeperkte schatkist zou hebben. Belangrijker nog is dat dit zou indruisen tegen het fundamenteel principe van het structuurdecreet. De decreetgever had geenszins de bedoeling om met de academisering achttien bijkomende universiteiten te creëren. Om een dergelijke versnippering van onderzoeksmiddelen tegen te gaan, zijn juist de associaties opgericht. Vijf jaar werking van deze samenwerkingsverbanden tussen één universiteit en één of meerdere hogescholen wijst uit dat associaties krachtdadige instrumenten zijn, die een geheel nieuwe dynamiek op gang hebben gebracht.

Het is ten tweede onjuist om te stellen dat het onderzoek enkel aan de universiteiten moet plaatsvinden. Aan de Vlaamse hogescholen vindt al sinds jaar en dag onderzoek plaats. En het gaat niet enkel om praktijkgericht onderzoek. Er vindt ook strategisch basisonderzoek plaats. Indien de tweecycli-opleidingen geïntegreerd worden in de universiteit, is het vanzelfsprekend dat de onderzoekstraditie van de hogescholen op de lokale campussen verder uitgebouwd en versterkt moet worden, met ook specifieke aandacht voor interactie tussen onderzoek van universiteiten en tweecycli-opleidingen enerzijds en het praktijkgericht onderzoek van professionele bacheloropleidingen anderzijds.

Ten derde zijn de Katholieke hogescholen zich terdege bewust van de risico's die verbonden zijn aan de integratie. Uiteraard is er het probleem van de gebrekkige financiering. Verschillende kostprijsberekeningen hebben uitgewezen dat de

kosten tussen de 100 en 175 miljoen euro bedragen. De omvang van de huidige middelen – ongeveer 30 miljoen euro – staat daar in geen verhouding toe en trekt een zware wissel op het academiseringsproces. De decreetgever heeft wel bepaald dat de NVAO rekening moet houden met het ‘overgangsmatig karakter’ van deze opleidingen. Dat na 2012/2013 het academiseringsproces binnen de universiteiten voortgezet moet worden, spreekt dus voor zich. Voorbeelden uit het verleden leren overigens ook dat het ombouwen van HOLT-opleidingen naar volwaardige academische opleidingen een lange adem vergt.

Een ander risico dat zich aandient, is dat van het profiel van de huidige tweecycli-opleidingen van de hogescholen. Afgestudeerden van dit type opleidingen zijn op de arbeidsmarkt zeer gewild. Het beste voorbeeld daarvan is wellicht de industrieel ingenieurs, maar deze vaststelling geldt ook voor handelswetenschappen enzovoort. In de bestaande regelgeving behoren zulke opleidingen tot aparte studiegebieden ten opzichte van de corresponderende universitaire opleidingen en dat moet zo blijven. De combinatie van praktijk en reflectie, aangemoedigd door docenten die zelf in het afnemende veld staan of gestaan hebben, blijkt een succesformule. Het valt af te wachten of dit ook na de integratie nog het geval is. Daarenboven is het algemeen bekend dat universiteiten een andere instroom van studenten kennen dan hogescholen. Dit kan eventueel voor problemen zorgen.

Ten vierde mag niet uit het oog verloren worden dat sinds 2003 het gros van de regelgeving voor het hoger onderwijs van toepassing is op zowel de hogescholen als op de universiteiten. Terugkeren naar de situatie van voor 2003, waarbij, toegegeven, inderdaad samenwerking bestond tussen hogescholen en universiteiten, zij het niet met die omvang en intensiteit die er vandaag de dag bestaat, is simpelweg onmogelijk geworden. Schakelprogramma’s, expertisenetwerken en het regionaal platform, de op te richten koepel voor het hele regulier hoger onderwijs (de Vlaamse universiteiten en Hogescholen Raad – VLUHR) en vele andere zaken veroordelen hogescholen en universiteiten als het ware tot elkaar. In dit opzicht is de associatie nog van het grootste belang: instellingen van hoger onderwijs zijn zo intensief gaan samenwerken (in verschillende gradaties uiteraard) dat iedere partner het als een groot verlies zou beschouwen als dit samenwerkingsverband mocht wegvallen. Dat de hogescholen na 2013 weer terug in een isolement zouden vallen, is bijgevolg volstrekt ondenkbaar.

De integratie moet worden beschouwd als een logische consequentie van de academisering; op die manier wordt een definitieve oplossing geboden aan een problematiek die reeds lang aansleept en die – ook binnen de hogescholen de nodige spanningen teweegbrengt.

Versterkte professionele bacheloropleidingen.

Door het twee cycli-onderwijs die plaats te geven waar het thuishoort, namelijk aan de universiteit, kunnen inrichtende machten en directies van hogescholen zich voor honderd procent richten op het hoger professioneel onderwijs. De integratie zal dus zeker niet leiden tot een ontmanteling van de hogeschool. Deze volwaardige vorm van hoger onderwijs die voor de Vlaamse maatschappij en economie cruciaal is, is erbij gebaat als het – ook bestuurlijk – lokaal ingebed en gericht op zijn specifieke missie blijft; voor hun (project)onderzoek en stageplaatsen moeten de hogescholen intensief contact houden met lokale

actoren (bedrijven). Bovendien kunnen ze via hun raden van bestuur binding houden met politieke, sociale en economische middens, die van cruciaal belang zijn om de zending van de hogeschool waar te maken. Voor de professionele bacheloropleidingen kunnen met andere woorden de lokale wortels niet diep genoeg schieten, omdat dit juist de vitaliteit van de hogeschool bepaalt. Natuurlijk neemt dit alles niet weg dat hogescholen binnen het raamwerk van associaties kunnen opteren voor een sterkere bestuurlijke integratie, zolang dit niet leidt tot een asymmetrisch opleidingsaanbod. Sterk uitgebouwde samenwerking met een universiteit is in vele gevallen ook aangewezen en mag niet worden ontmoedigd. Cruciaal voor de versterking van de hogescholen die professionele bacheloropleidingen aanbieden, blijft een adequate financiering. De rechtmatige eisen voor meer middelen voor een adequate academisering moeten steeds hand in hand gaan met de even grote nood aan een behoorlijke basisfinanciering voor het professioneel hoger onderwijs.

Conclusie

De katholieke hogescholen zijn het erover eens dat het de inrichtende macht toekomt om te bepalen aan wie en onder welke voorwaarden ze hun tweecycli-onderwijs overdragen. Het is de taak van de overheid om de hogeronderwijsinstellingen via financiële incentives te stimuleren tot één ordening van het hoger onderwijs. De overheid moet zich verder terughoudend opstellen en voorzien in billijke overgangsmodaliteiten, zodat de betrokken partijen in een constructieve sfeer het nodige kunnen doen. Een dwingend optreden van overheidswege zal dit proces nodeloos verstoren en zal daarenboven afbreuk doen aan de autonomie en professionaliteit die dezelfde overheid gedurende de jaren negentig van de twintigste eeuw aan de hogeronderwijsinstellingen toevertrouwd heeft.

○ **Korte opsomming van de belangrijkste bezwaren en kritiek tegen een verplichte inkanteling van de geacademiseerde hogeschool opleidingen in de universiteiten.**

Voor de inhoudelijke onderbouwing van de bezwaren en opmerkingen wordt verwezen naar *bijlage 2* bij dit verslag.

- De gevolgen van een inkanteling van de geacademiseerde hogeschoolopleidingen in de universiteit voor de **kwaliteit van het onderwijs** werden **onvoldoende onderzocht** en niet overlegd tussen hogescholen en universiteiten. Voor de autonome hogescholen is er **geen meerwaarde**, noch voor de studenten, noch voor de maatschappij, de kunsten of de industrie en is er geen draagvlak.
- Er is geen verbetering van de internationale herkenbaarheid van het Vlaams Hoger Onderwijs door integratie. **Het bestaande onderscheid tussen professioneel gerichte bachelors en academisch gerichte bachelors bemoeilijkt de herkenbaarheid.** In de context van Bologna wordt binariteit gedefinieerd als zijnde de tweedeling tussen bachelors

enerzijds en masters anderzijds en niet langer als de onduidelijke opdeling tussen professionele en academische opleidingen.

- De niet bespreekbaarheid van de professionele masteropleidingen die door het structuurdecreet van 2003 afgeschaft werden. Het structuurdecreet laat echter wel ruimte voor professionele masteropleidingen (Memorandum van de Vlaamse administratie aan de Vlaamse regering, 2009)
- Regionale verschillen leiden tot een verschillend beleid m.b.t. integratie van opleidingen en tot een **verschillende organisatiestructuur** van de associaties.
- *Integratie van geacademiseerde opleidingen van het lange type van hogescholen in universiteiten mag **niet verplicht** worden.*
De autonome hogescholen en de universiteiten van Antwerpen, Gent en Hasselt willen zoals de vrije katholieke hogescholen en de Vrije universiteiten (KULeuven en VUB) autonoom kunnen beslissen tot integratie via een beslissing van de Raden van Bestuur van beide instellingen (hogeschool en universiteit).
- Een integratie van opleidingen mag zonder voorafgaandelijk inhoudelijk overleg tussen de betrokken instellingen en zonder akkoord *niet doorgaan* en mag *niet onherroepelijk* zijn.
- Het Hoger Onderwijs moet steunen op hoge kwaliteit van onderwijs en onderzoek.
- De kwaliteit van onderwijs en onderzoek van de professionele opleidingen moet nog verbeteren en mag niet gehypothekeerd worden door het vertrek van de geacademiseerde opleidingen wat niet aanvaardbaar is.
- Alle Hogescholen dringen aan op een onmiddellijke **aanpassing van het huidig financieringsmechanisme** dat voor de hogescholen ondermaats is en ontoereikend om onderwijs en onderzoek van hoge kwaliteit te kunnen aanbieden.
- De Autonome hogescholen zijn het **niet eens** met de visie van de Katholieke hogescholen dat de overheid via duidelijke **financiële incentives** de hogeronderwijsinstellingen moet stimuleren tot één ordening van het hoger onderwijs.
- De Koepel van de Vrije Katholieke Hogescholen (VVKHO) stelt dat het bekostigingssysteem van een **'asymmetrisch hogeronderwijslandschap'** **niet** kan ontworpen worden, behalve als Vlaanderen een onbeperkte schatkist zou hebben (blz.34). Het zou nl. zeer kostelijk zijn om eenzelfde academische opleiding (bvb. industriële wetenschappen) gelijk te financieren ongeacht of die door een hogeschool of universiteit wordt aangeboden met dit financieringssysteem. Dit betekent nl. dat de waarde van een financieringspunt wordt vastgelegd in het financieringsdecreet en dit komt neer op *open ended funding*. Dergelijke bekostigingssystemen zijn zeer kostelijk bij een continue groei (die men sinds het schoolpact van 1958 kan waarnemen).
- Het **behoud van de huidige structuur** van het hogeronderwijslandschap zal minder kosten aan de Overheid dan een integratie van de tweecycloopleidingen van de hogescholen in de universiteiten (volgens universitaire standaarden).
- **Integratie van de geacademiseerde twee-cycli opleidingen** van de hogescholen volgens universitaire standaarden (universitarisering) in

universiteiten is zeer duur en voor de autonome hogescholen niet noodzakelijk.

- **Volledige integratie van hogescholen in universiteiten**, uiteraard na wederzijds overleg en akkoord over de eindtermen van de opleidingen, de huisvesting, de financiering (personeel, werking), biedt grote voordelen.

5. Algemeen besluit en aanbevelingen.

- De **integratie** van alle geacademiseerde 2 cycli opleidingen van de hogescholen in de universiteiten in 2013, is voor de autonome hogescholen om meerdere inhoudelijke redenen **niet gewenst**, **tast de leefbaarheid, de kwaliteit en competitiviteit** van de autonome hogescholen **aan** en is **geen optimale structuur** voor het Hoger Onderwijs in Vlaanderen.
- Ondanks de ondermaatse financiering van de hogescholen verloopt het **academiseringsproces** met de universiteiten en binnen de associaties **succesvol**: de kwaliteit en kwantiteit van het wetenschappelijk onderzoek in de 2 cycli opleidingen van de Hogescholen neemt toe en leidt tot een betere kwaliteit van het onderwijs. De positief veranderde onderzoeksomgeving in de hogescholen heeft ook een afgeleid positief effect op de kwaliteit van de professionele bacheloropleidingen die meestal gehuisvest zijn in dezelfde gebouwen.
- Het **dossier 'integratie decreet' is niet rijp, onvoldoende** onderbouwd en er is een **te beperkt draagvlak**. De financiële gevolgen werden onvolledig ingeschat, de nodige middelen zijn niet begroot, de meerwaarde voor de studenten, voor de maatschappij en voor de kwaliteit van de opleidingen werd niet aangetoond en er is geen onderhandeld akkoord tussen de hogescholen en de universiteiten noch over de financiering, noch over de huisvesting en werking, noch over de eindtermen van de betrokken geacademiseerde hogeschool opleidingen.
- Er is **geen urgentie** omdat de huidige wetgeving toelaat de academisering van de hogeschool opleidingen met de universiteiten verder te zetten, zodat ze in 2012 een accreditatie behalen.
- **Een onmiddellijke en structurele aanpassing van de ontoereikende financiering van de hogescholen is noodzakelijk.**
- **De indeling van het Vlaams Onderwijsveld in professionele bachelors en in academische bachelors en academische masters (structuurdecreet van 2003) dient kritisch geëvalueerd te worden en eventueel aangepast.** Mogelijkheden zijn het invoeren van professionele masters of het strikte onderscheid tussen professioneel gerichte bachelors en academische gerichte

bachelors te verlaten. In lijn met het Bologna-proces en de rest van Europa zouden 'bachelors' en 'masters' onderwerp van de binariteit moeten zijn.

- Een eventuele herschikking van de onderwijsbevoegdheden moet duidelijke **maatschappelijke doelstellingen** voor ogen hebben, en veel minder dan vandaag het geval is herleid worden tot een structuurdiscussie met vergaande gevolgen voor de financiering en werking van het Hoger Onderwijs in Vlaanderen.
- **Hét uitgangspunt is de autonomie van de betrokken universiteiten en hogescholen** om de organisatievorm voor de toekomst uit te tekenen, rekening houdend met de specifieke lokale behoeftes en omstandigheden.
- Het integratiedossier zou moeten **hernomen** worden en **onderhandeld** tussen alle betrokken instellingen van Hoger Onderwijs en het voorwerp zijn van een **breed maatschappelijk debat**.

*Em. prof. dr. Rudi Baron Verheyen
Ere Voorzitter Artesis hogeschool
Ere Rector-Voorzitter Universiteit Antwerpen*

20.11.2009

Bijlage 1.

Het UVAH standpunt over integratie (23 januari 2009).

Uitgangspunt

De commissie Soete poneert een integratie van de academisch gerichte opleidingen van de hogescholen in de universiteiten. De Unie van de Vlaamse Autonome Hogescholen (UVAH) heeft naar aanleiding hiervan eerder haar bezorgdheid geuit zowel over de verschraving die dit zou kunnen betekenen voor de professioneel gerichte opleidingen als over de nadelige gevolgen van een 'universitarisering' voor de geacademiseerde hogeschoolopleidingen. Vanuit dit perspectief blijft de UVAH voorstander van een volledige integratie van zowel de academisch als de professioneel gerichte opleidingen in de onderscheiden universiteiten waarbij de specifieke eindtermen van de geacademiseerde hogeschool opleidingen behouden blijven. De UVAH stelt evenwel vast dat daarvoor bij de universiteiten vooralsnog geen draagvlak bestaat. In opvolging daarvan wil de UVAH met deze nota een basis bieden om tot een voor alle partijen aanvaardbare oplossing te komen.

De UVAH constateert dat er zeer grote verschillen zijn tussen de vijf associaties in grootte, in samenstelling, in geografische uitgestrektheid, in structuur, in werking, in bedrijfscultuur, en in de lokale omgevingsfactoren. Volgens de UVAH dringt zich dan ook een flexibele opstelling op bij een eventuele hertekening van het hogeronderwijslandschap. Een rechtlijnige "inkanteling" van enkel de academisch gerichte opleidingen is daarbij geen werkbare optie.

Doelstelling van herschikking hogeronderwijslandschap

Een eventuele herschikking van het Vlaamse hogeronderwijslandschap moet als doelstelling hebben de ene Vlaamse hogeronderwijsruimte meer dan ooit te realiseren. Daarbinnen situeren zich universiteiten en hogescholen met zowel complementaire als convergerende verantwoordelijkheden.

Het uitgangspunt van de herschikking zou niet – zoals vandaag wel het geval is - een structuurdiscussie mogen zijn waarbij de instellingen centraal staan, maar wel een streven naar een zo efficiënt en effectief mogelijk **beantwoorden aan de maatschappelijke behoeftes**. De bedoeling moet zijn:

- beter te beantwoorden aan de behoeftes van de studenten
- de sociale mobiliteit en diversiteit te bevorderen
- goede kwaliteit van onderwijs om beter tegemoet te komen aan de vragen van de arbeidsmarkt
- de internationale positionering van de bachelor- en masteropleidingen duidelijker te stellen en te verbeteren
- goede kwaliteit te leveren inzake fundamenteel, beleidsondersteunend en toegepast wetenschappelijk onderzoek.

Middelenkader

Financiering

De UVAH dringt aan op **een aanpassing van de financiering van de hogescholen**, ongeacht welke optie finaal voor de herschikking van het hogeronderwijslandschap wordt gekozen. Of de academisch gerichte opleidingen naar de universiteiten gaan, of binnen de hogescholen blijven, in beide gevallen zijn de bestaande academiseringsmiddelen onvoldoende om op termijn de nagestreefde internationale standaarden te bereiken. Vandaag is het enkel via een niet vol te houden hoge werkdruk dat het academiseringsproces op de sporen kan blijven. Het huidige financieringsmechanisme van de universiteiten steunt in belangrijke mate op wetenschappelijke output (aantal publicaties, doctoraten, projecten, spin-offs, octrooien...). Een eventuele integratie van de geacademiseerde hogeschoolopleidingen in de universiteiten zal moeten gebeuren volgens aangepaste standaarden. Grondig overleg, afspraken en overeenkomsten tussen de betrokken instellingen zijn noodzakelijk.

Bovendien dringt zich ook voor de professioneel gerichte opleidingen een aangepaste financiering op. Zo dit niet het geval is, zal er in 2009, mede door het niet volgen van de loonindexeringen, een inkrimping van het personeelsbestand onvermijdelijk zijn, en dat met een gestegen studentenaantal.

Onderzoek

De UVAH is voorstander van een **breed spectrum aan hogeronderwijsinstellingen die samenwerken in een netwerkstructuur**. De UVAH erkent dat de onderzoeksinspanningen in Vlaanderen maximaal moeten worden gebundeld, maar dat mag niet betekenen dat de hogescholen in de toekomst geen onderzoeksactiviteiten meer zouden kunnen ontplooiën. Integendeel, de UVAH is ervan overtuigd dat toegepast onderzoek aan de hogescholen noodzakelijk is voor het optillen en het op peil houden van hun opleidingen, en is voorstander van een gestructureerde samenwerking met de universiteiten. Het toegepast hogeschoolonderzoek is ook cruciaal voor de interactie met het Vlaamse KMO-weefsel.

Herschikking opleidingenaanbod

De door de commissie Soete naar voren geschoven "inkanteling" komt neer op een herschikking van het opleidingenaanbod. Dit is één mogelijke optie, maar niet meer dan dat. Het is geheel onduidelijk op welke wijze hierdoor a priori de kwaliteit van de opleidingen zou verhogen, hoe het Bologna-proces zou kunnen worden ingeroepen om de inkanteling te verantwoorden en hoe het democratisch en emancipatorisch gehalte van het Vlaamse hoger onderwijs daardoor zou gediend zijn.

Door de zeer verscheiden situaties over de verschillende associaties heen, meent de UVAH dat niet langer mag worden vastgehouden aan de denkpiste dat voor Vlaanderen een uniforme regeling noodzakelijk is.

De UVAH pleit ervoor dat het strikte onderscheid tussen professioneel gerichte bachelors en academisch gerichte bachelors zou worden verlaten. Ook binnen de vandaag als academisch aangeduide opleidingen zijn er opleidingen met een sterke professionele of toegepaste finaliteit, zodat de binaire opdeling zoals ze vandaag in Vlaanderen bestaat weinig zinvol blijkt en eigenlijk alleen maar bedreigend is voor de internationale positionering van de opleidingen die vandaag in Vlaanderen als professioneel gericht worden gecatalogeerd. Veeleer bestaat er een breed spectrum aan opleidingen, elk met een specifieke graad van toepassingsgerichtheid.

In lijn met het Bologna-proces en de rest van Europa dienen 'bachelors' en 'masters' onderwerp van de binariteit te zijn.

In de context van Bologna wordt binariteit gedefinieerd als zijnde de tweedeling tussen bachelors enerzijds en masters anderzijds en niet langer als de onduidelijke opdeling tussen professionele en academische opleidingen.

Het is onduidelijk voor de UVAH wat de rationale is achter de obsessie dat de hogescholen in de toekomst geen masteropleidingen meer zouden mogen organiseren. De huidige praktijk waarbij de hogescholen door de maatschappij erg gewaardeerde afgestudeerden uit masteropleidingen afleveren, spreekt tegen dat ze daartoe niet zouden in staat zijn. Vandaag doen zij dit bovendien ook nog met beduidend minder middelen dan de universiteiten.

Binnen het gegeven dat een volledige integratie van alle opleidingen in de universiteiten vooralsnog niet mogelijk blijkt, **pleit de UVAH ervoor dat alle instellingen de mogelijkheid krijgen in onderling overleg vrij te kiezen welke herschikking van het opleidingsaanbod zij wenselijk vinden en welke timing zij daarbij willen hanteren.**

Afhankelijk van de specifieke lokale omgevingsfactoren, van de afspraken die kunnen gemaakt worden over de na te streven interactie tussen de hogeschoolopleidingen en de universitaire opleidingen, van de afspraken die kunnen gemaakt worden inzake bestuurlijke inspraak, **is voor de UVAH een flexibele benadering aangewezen.** Essentieel hierbij is dat de aangeboden opleidingen geaccrediteerd zijn en hierdoor aangetoond is dat ze aan internationale standaarden voldoen en ook internationale erkenning krijgen. Welke instelling, universiteit of hogeschool, die ze dan inricht is hierbij van ondergeschikt belang, maar precies afhankelijk van lokale factoren. Zowel universiteiten als hogescholen bieden bachelor- en masteropleidingen aan. Daarnaast leveren de universiteiten ook doctoraatsdiploma's af, en de hogescholen in de toekomst wellicht HBO-diploma's.

Vanuit deze visie is het niet nodig een specifieke visie voor de kunstenopleidingen uit te bouwen, anders dan diegene die binnen de algemene context door elk van de instellingen zal worden ontwikkeld. Voor de UVAH is wel van belang dat het ingezette academiseringsproces zich ook voor de kunstenopleidingen verder zet. Of deze opleidingen al dan niet integreren in een universiteit, moet voor de UVAH evenwel afhankelijk gemaakt worden van de specifieke lokale omstandigheden, en niet het voorwerp uitmaken van een centrale beslissing op Vlaams niveau.

Decretaal kader

Een wijziging van het decretale kader zou precies het middenkader moeten creëren zoals hierboven geschetst. Gegeven het feit dat de overheid het accreditatiekader heeft vastgelegd en verder zal bijstellen, zijn voor de UVAH de instellingen zélf het best geplaatst om te oordelen op welke wijze de opleidingen geordend worden over de verschillende instellingen.

Daarbij vormen volgens de UVAH de accreditatievoorwaarden het enige criterium om te oordelen of hogescholen een bepaalde opleiding kunnen behouden of nieuw inrichten, en mogen artificiële financiële drukkingsmiddelen geen rol spelen. Een artificiële hogere financiering voor hogeschoolopleidingen die 'inkantelen' in de universiteiten is voor de UVAH duidelijk geen optie. Ingeval het omwille van weloverwogen redenen aangewezen is een opleiding te behouden binnen een hogeschool, mag deze daarvoor niet kunstmatig financieel gesanctioneerd worden. Financieringsmodaliteiten van de overheid mogen niet het drukkingsmiddel zijn om hogeschoolopleidingen al dan niet over te hevelen naar een universiteit. Veeleer moeten praktische en inhoudelijke overwegingen de uitsluitende basis vormen voor een eventuele herschikking van het opleidingsaanbod.

De pluspunten van het decreet van 4 april 2003 betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen, waarbij de hogescholen de volle bevoegdheid hebben

gekregen om academisch gerichte masteropleidingen te organiseren, mogen volgens de UVAH bij een eventuele herschikking van het hogeronderwijslandschap niet verloren gaan. De overgangssituatie waarbij de associaties zogenoemd instonden voor het academiseringsproces dient bij het behalen van de accreditatie door de hogescholen evenwel te worden beëindigd. De rol en opdrachten van de associaties dienen beperkt te worden tot coördineren, stimuleren en faciliteren van de samenwerking tussen de universiteit en de participerende hogescholen. De UVAH is van oordeel dat de autonomie van alle Vlaamse instellingen van hoger onderwijs en het recht op samenwerken en overleg moet worden gerespecteerd en aangemoedigd. De precieze samenwerkingsvorm die hogescholen en universiteiten wensen aan te gaan, moet volgens de UVAH een aangelegenheid zijn die de betrokken instellingen zelf kunnen bepalen.

Conclusie

De hertekening van het Vlaams hoger onderwijs vereist een breed maatschappelijk debat waar alle actoren, stakeholders en het Vlaams Parlement effectief moeten bij betrokken worden. De UVAH wil constructief verder meedenken over een herschikking van het Vlaams hogeronderwijslandschap. Meer dan in het verleden het geval was, wenst zij daar wel actief te worden bij betrokken..

Een eventuele herschikking van de onderwijsbevoegdheden moet voor de UVAH duidelijke **maatschappelijke doelstellingen** voor ogen hebben, en veel minder dan vandaag het geval is herleid worden tot een structuurdiscussie met vergaande gevolgen voor de financiering en werking van het Hoger Onderwijs in Vlaanderen.

Hét uitgangspunt voor de UVAH is de autonomie van de betrokken universiteiten en hogescholen om de organisatievorm voor de toekomst uit te tekenen, rekening houdend met de specifieke lokale behoeftes en omstandigheden.

Ten slotte pleit UVAH voor een onmiddellijke en structurele aanpassing van de ontoereikende financiering van de hogescholen.

UVAH, 23 januari 2009

Frans Verheeke, voorzitter UVAH, voorzitter Hogeschool Gent; **Rudi Verheyen**, ondervoorzitter UVAH, voorzitter Artesis Hogeschool; **Bart De Schutter**, penningmeester UVAH, voorzitter Erasmushogeschool Brussel; **Luc Houbrechts**, voorzitter XIOS Hogeschool Limburg; **Jan Durnez**, voorzitter Hogeschool West-Vlaanderen; **Robert Hoogewijs**, algemeen directeur Hogeschool Gent; **Jacques Peeters**, algemeen directeur Artesis Hogeschool; **Luc Van de Velde**, algemeen directeur Erasmushogeschool Brussel; **Dirk Franco**, algemeen directeur XIOS Hogeschool Limburg; **Lode De Geyter**, algemeen directeur Hogeschool West-Vlaanderen.

Bijlage 2.

Belangrijkste bezwaren en opmerkingen op het integratievoorstel van de Commissie Soete.

- **Internationale herkenbaarheid van het Vlaams Hoger Onderwijs verhoogt niet.**

De VAH zijn het niet eens met de stelling dat een integratie van de geacademiseerde opleidingen van de hogescholen in de universiteiten en het behoud van de professionele opleidingen in de hogescholen, de *internationale herkenbaarheid* van het Vlaams Hoger Onderwijs ten goed zal komen wegens de bestaande binariteit tussen professionele en academische opleidingen.

In de context van Bologna wordt binariteit eerder gedefinieerd als zijnde de tweedeling tussen bachelors enerzijds en masters anderzijds en niet langer als de onduidelijke opdeling tussen professionele en academische opleidingen. Ook heel wat van de huidige academische opleidingen aan de universiteiten hebben een sterk professioneel karakter. De termen bachelor en master komen uit de Angelsaksische landen waar geen onderscheid wordt gemaakt tussen professionele of academische opleidingen...

Het zou om die redenen internationaal herkenbaarder zijn indien in Vlaanderen - zoals in de Angelsaksische landen en in vele centraal, zuid en oost Europese landen - bachelor en master opleidingen zouden mogen ingericht worden door 5 universiteiten (nieuwe stijl) of door universiteiten en hogescholen (al dan niet verenigd in Associaties).

- **Regionale verschillen leiden tot verschillend beleid m.b.t. integratie van opleidingen en tot verschillende organisatiestructuur van de associaties.**

Uit de vergelijking van gekende beleidsvisies, ingenomen standpunten en beslissingen door de vijf associaties, de universiteiten en de hogescholen, samengevat onder stand van zaken, volgt dat er grote verschillen zijn. Alleen de associatie Leuven heeft een eensgezind standpunt (akkoord van de universiteit en van alle aangesloten vrije hogescholen) en steunt het voorstel van de commissie Soete (principes en opschortende randvoorwaarden): integratie van de geacademiseerde hogeschool opleidingen van het lange type in de universiteit Leuven en het toewijzen van uitsluitend professionele bachelor opleidingen aan de hogescholen. In de overige associaties zijn de beleidsvisies en genomen beslissingen van universiteiten, autonome hogescholen en vrije hogescholen verschillend waardoor de visies van de vier associaties over de gewenste toekomstige organisatie, structuur en bevoegdheid verschillend zijn. Het politiek doordrukken van de visie van de associatie Leuven via decreetswijzigingen , zonder rekening te houden met de visies en voorstellen van de andere associaties is niet aangewezen, omdat

1. de universiteit Leuven door toedoen van een overheidsbeslissing (integratie decreet) een groot competitief voordeel verwerft en een dominante en onomkeerbare plaats zal krijgen ten nadele van de andere universiteiten;
2. de autonome hogescholen door een overheidsbeslissing een competitief nadeel opgelegd krijgen t.o.v. de vrije hogescholen die behoren tot dezelfde associatie;

3. de polarisatie en verzuiling tussen de autonome hogescholen (vroeger gemeenschapsonderwijs) en de vrije hogescholen behorende tot de Katholieke inrichtende macht zal toenemen.
- **Integratie van geacademiseerde opleidingen van het lange type van hogescholen in universiteiten mag NIET verplicht worden.**

De autonome hogescholen en de universiteiten van Antwerpen, Gent en Hasselt willen zoals de vrije katholieke hogescholen en de Vrije universiteiten (KULeuven en VUB) autonoom kunnen beslissen tot integratie via een beslissing van de Raden van Bestuur van beide instellingen (hogeschool en universiteit).

De Vlaamse autonome hogescholen hebben in het verleden strikt de decretale regels gevolgd, terwijl de gesubsidieerde hogescholen (provinciale en katholieke) die behoren tot een andere inrichtende macht dit niet strikt hebben gedaan. Daardoor werden de beoogde optimalisatie doelstellingen voor het Vlaams Hoger Onderwijs niet of onvolledig gehaald met blijvende nadelige gevolgen voor de structuur en werking van het hoger onderwijs in Vlaanderen. De Overheid heeft dit betreurd maar is er niet in geslaagd deze verkeerd gegroeide situaties aan te passen, vooral omdat de inrichtende machten van de vrije hogescholen zich beroepen op de autonomie van hun hogescholen en staan achter het principe van de grondwettelijke vrijheid van onderwijs.

De toestand werd bestendig, de betrokken vrije hogescholen werden niet gesanctioneerd en sommigen haalden zelfs enig competitief voordeel.

Ten slotte heeft de Associatie KULeuven kunnen gebruik maken van deze situatie om haar macht en invloed in het Hoger Onderwijs in Vlaanderen over geheel Vlaanderen uit te breiden en heeft een competitief voordeel gerealiseerd.

De Raden van Bestuur van de meeste autonome hogescholen hebben zich reeds uitgesproken voor een volledige of gedeeltelijke integratie in de universiteit, mits voldaan wordt aan een aantal voorwaarden (o.a. decretale regeling, financiering, afspraken over bestuur, beheer en inrichting gebouwen en laboratoria, statuut personeel, vaststellen van de eindtermen van de geacademiseerde opleidingen van het lange type, behoud synergie tussen professionele bachelor en academische opleidingen).

De universiteiten van Gent, Antwerpen en Hasselt hebben zich uitgesproken voor de integratie van een aantal geacademiseerde opleidingen van de hogescholen in de universiteit mits de integratie gebeurt volgens universitaire standaarden (bv. IW). De Vrije Universiteit Brussel heeft zich uitgesproken voor een volledige integratie met de Erasmus hogeschool in een nieuwe vrije instelling, universiteit genoemd. In afwachting werd beslist "een maximale synergie na te streven." De Katholieke Universiteit Leuven heeft zich uitgesproken voor een integratie van alle geacademiseerde 2 cycli opleidingen van de vrije hogescholen in de universiteit.

Er zijn geen redenen om te twifelen aan de bereidheid van de meeste autonome hogescholen, van de meeste vrije hogescholen en van de meeste universiteiten om na overleg en na wederzijds akkoord geheel of gedeeltelijk te integreren, van zodra door de overheid de vereiste randvoorwaarden (decretaal) voorzien zijn. De Minister van Onderwijs en het Vlaams Parlement moeten de autonomie van alle hogescholen en universiteiten van Vlaanderen bewaken zodat een gelijke

behandeling en een door alle Vlaamse instellingen van Hoger Onderwijs gedragen structuur gewaarborgd wordt.

- **De voorgestelde integratie van opleidingen mag niet volledig en niet onherroepelijk zijn.**

Een groot bezwaar tegen het voorstel van de commissie Soete aan de Minister van Onderwijs is het *onherroepelijk karakter* van het door de Commissie voorgesteld integratie decreet, waardoor zonder uitzondering alle twee cycli opleidingen van de hogescholen worden geïntegreerd in de universiteiten, waarbij vooral de autonome hogescholen de grootste verliezers zijn en waardoor de macht en dominantie van de KULeuven blijvend over gans Vlaanderen bestendig wordt.

Een bijkomend gevolg is dat de niet optimale en verkeerd gegroeide situaties, zoals campus Leuven-Lessius met de UAntwerpen, campus Leuven-Sint Lievens met de UGent en campus Leuven- HUB met de VUB, onomkeerbaar en onoplosbaar worden en blijvend een hypotheek leggen op een optimale organisatiestructuur, werking en financiering van het hoger onderwijs in Vlaanderen.

- **Het Hoger Onderwijs moet steunen op hoge kwaliteit van onderwijs en onderzoek.** De Vlaamse Regering moet er op toezien dat universiteiten en hogescholen *onderwijs* aanbieden van hoog niveau en waar mogelijk ook onderzoek verrichten van hoog niveau, Voor wat het *wetenschappelijk onderzoek* betreft blijkt nu reeds dat zowel de UA als de VUB en de UHasselt op sommige domeinen zeer goed scoren ondanks ze over minder middelen beschikken dan de twee grote universiteiten.

De middelen van de Overheid om het wetenschappelijk onderzoek in Vlaanderen te steunen zijn aanzienlijk maar niet onbeperkt en zijn ontoereikend om in alle geacademiseerde opleidingen van de universiteiten en hogescholen al het door onderzoeksgroepen gewenst wetenschappelijk onderzoek te financieren. Voor sommige onderzoeksdomeinen is de vereiste kritische massa onderzoekers te groot en de kosten voor de noodzakelijke wetenschappelijke apparatuur (en het onderhoud) en voor de vereiste infrastructuur te hoog om deze op alle locaties in Vlaanderen te laten ontwikkelen.

Het is de opdracht van de overheid *voldoende middelen beschikbaar te stellen voor zowel de universiteiten als voor de hogescholen voor het verrichten van wetenschappelijk onderzoek van goede kwaliteit.*

Voor het financieren van bepaalde onderzoeksdomeinen waarvoor zeer veel middelen nodig zijn, zijn er *afspraken nodig tussen de betrokken onderzoeksgroepen* van de universiteiten, van de hogescholen (binnen en tussen de associaties) en de wetenschappelijke instellingen , waarbij de kwaliteit van de onderzoeksgroepen en van het onderzoeksproject moet primeren boven politieke bemoeienissen en aansturingen.

De recente **output financiering van de Vlaamse universiteiten** zal de wetenschappelijke output van de universiteiten verhogen en waarschijnlijk ook hun plaats op de internationale 'ranking' lijsten, maar is daarom niet beter voor de kwaliteit van het onderwijs. Alle Vlaamse universiteiten volgen de koers van **wetenschappelijke excellentie**, maar omdat de UA, de VUB en de UHasselt kleiner zijn dan de twee grote universiteiten Leuven en Gent, zullen ze

waarschijnlijk globaal lager voor wetenschappelijke output scoren en ook relatief minder financiering krijgen.

De nieuwe financiering en de huidige bedrijfscultuur van de Vlaamse universiteiten, is **nadelig voor de hogescholen** die nu reeds ondergefinancierd zijn : *de kloof tussen arm (hogescholen) en rijk (universiteiten) dreigt alsmaar groter te worden vooral door het toenemend belang van de outputfinanciering...*

De discriminatie in financiering bemoeilijkt de integratie van de geacademiseerde 2 cycli opleidingen van de hogescholen in de universiteiten : de hogescholen vormen vooral studenten voor een beroep of voor het beoefenen van de kunsten, waarbij het wet. onderzoek (academisering) een element is in de opleiding dat zonder twijfel een meerwaarde heeft, maar GEEN doel op zich is zoals bij de universiteiten. Zolang het financieringsmechanisme van de universiteiten (en ook de bedrijfscultuur) niet verandert is een integratie van geacademiseerde opleidingen van hogescholen in de universiteiten NIET aangewezen omdat de docenten van de hogescholen na integratie veel meer aandacht zullen moeten besteden aan wetenschappelijke output en minder aan de vorming van de studenten. Daardoor dreigt de opleiding te evolueren naar het genereren van meer wetenschappelijke output (vooral gericht wetenschappelijk onderzoek) en naar universitair academisch onderwijs, wat niet impliceert dat de studenten beter zullen gevormd zijn voor een beroep of voor het beoefenen van de kunsten en ook niet of de maatschappij beter zal gediend zijn met een 'geuniversitariseerde' opleiding.

- Volgens de Vlaamse Autonome Hogescholen dreigt **de kwaliteit van onderwijs en onderzoek van de professionele opleidingen te verminderen na het vertrek van de geacademiseerde opleidingen** omdat de *verwevenheid* tussen de professionele en academische verwante opleidingen *groot is en groeiend*, en omdat de professionele opleidingen zich *optrekken aan de ontwikkelende onderzoekscultuur* van de academiserende opleidingen (verwante professionele bachelor opleidingen en twee cycli opleidingen behoren tot eenzelfde departement en zijn vaak gehuisvest in dezelfde gebouwen). Er is een grote mogelijkheid tot uitwisseling en inzet van docenten en een grote mogelijkheid voor studenten om over te schakelen van professionele bachelor naar academische bachelor en omgekeerd. De integratie van de geacademiseerde hogeschool opleidingen in de universiteiten is ook nadelig voor de kwaliteit van de achterblijvende professionele bachelor opleidingen van de autonome hogescholen wegens *een andere aansturing door twee instellingen* (universiteit en hogeschool) met een zeer verschillende onderwijs- en onderzoekscultuur. Verwevenheid tussen professionele en academische bachelor opleidingen bevordert de oprichting van nieuwe bachelor opleidingen.

- **De Hogescholen dringen aan op een onmiddellijke aanpassing van het financieringsmechanisme.**

De Vlaamse Autonome Hogescholen zijn zoals de Vrije Hogescholen momenteel druk bezig met de academisering van hun opleidingen van het lange type in samenwerking met de universiteiten met het oog op een accreditatie en met de visitatie en accreditatie van hun professionele bacheloropleidingen.

De hogescholen dringen aan op een *onmiddellijke aanpassing van het financieringsmechanisme zodat ze substantieel en structureel beter gefinancierd*

worden waardoor de academisering en accreditatie van al hun opleidingen tegen 2012 succesvoller kan verlopen.

Een financiering van de te academiseren opleidingen van de hogescholen volgens universitaire standaarden is niet nodig gezien de eindtermen van de opleidingen gericht zijn op het vormen van studenten voor een beroep, de economie, de maatschappij of het beoefenen van de kunsten. De inbreng en het uitvoeren van gericht wetenschappelijk onderzoek moet versterkt en aangemoedigd worden omdat dit een belangrijke meerwaarde betekent voor het in de hogeschool verstrekt onderwijs (doelstelling van academisering).

Meer academiseringsmiddelen zijn nodig, samen met een toename van de werkingsmiddelen, van de nodige infrastructuur (bv. onderzoeksruimten) en een vermeerdering van het aantal docenten (niet uitsluitend met een doctor titel, ook experts in hun vakgebied met sterk C.V.) die naast hun lesopdracht voldoende tijd moeten krijgen voor gericht wetenschappelijk onderzoek. Hoeveel aanvullende middelen nodig zijn om een academisering gevolgd door een accreditatie in 2012, haalbaar en succesvol te maken kan anders zijn voor de verschillende opleidingen van het lange type van de hogescholen, moet aantoonbaar zijn en berekend worden.

- **Geen te snelle en onherroepelijke beslissing tot integratie.**
Het enthousiasme en de inzet van het hogeschool personeel en bestuur voor de omschakeling naar kwaliteitsvol onderwijs gestoeld op degelijk onderzoek, mag niet geremd worden door een onvoldoende gedragen, te weinig doordachte en te snel vastgestelde onherroepelijke herstructurering van het Hoger Onderwijs met nog te veel en te grote onzekerheden.
- **Geen integratie zonder voorafgaandelijk overleg en zonder akkoord** tussen de hogescholen en de universiteiten.
Zonder voorafgaand en grondig overleg en zonder akkoord met de universiteiten over de eindtermen van de geacademiseerde opleidingen van het lange type van de hogescholen, is integratie van de opleidingen in de universiteiten niet aangewezen, omdat het niet te verwachten is dat door de integratie de kwaliteit van het onderwijs gericht op het vormen van studenten voor een beroep of voor het beoefenen van de kunsten in alle geacademiseerde opleidingen zal verbeteren. Bovendien is de bezorgdheid van de autonome hogescholen voor een *structurele onderfinanciering na integratie* van hun geacademiseerde opleidingen in de universiteit terecht en moet door de overheid financieel en blijvend gecompenseerd worden zodat de autonome hogescholen hun competitiviteit, creativiteit en weerbaarheid binnen de associatie t.a.v. de vrije hogescholen blijvend behouden.
- **Integratie volgens universitaire standaarden (universitarisering) is zeer duur en niet noodzakelijk.**
De integratie volgens universitaire standaarden, zoals gevraagd door de universiteiten, zal gepaard gaan met zeer hoge structurele kosten en zal een aanpassing vergen van het huidig financieringsmechanisme. De goede naam en faam van de universiteit mag niet geschaad worden (ook niet de plaats in de ranking), de geïntegreerde opleidingen van de hogescholen moeten voldoende gefinancierd worden en door hun output voldoende externe middelen genereren

zodat ze niet zullen wegeen op de te krappe financiële mogelijkheden (reserves) waarover vooral de kleinere universiteiten beschikken.

De meerkosten voor de integratie van alle geacademiseerde opleidingen van de hogescholen van het lange type in de universiteiten volgens universitaire standaarden zijn niet gekend ; ramingen schommelen tussen de 200 à 300 miljoen EUR jaarlijks waarvan het grootste aandeel zal gaan naar de K.U.Leuven. Rekening houdend met de huidige economische en financiële crisis is het weinig waarschijnlijk dat de huidige Vlaamse Regering een bedrag van dergelijke omvang zal kunnen vrijmaken.

- **Volledige integratie van hogescholen in universiteiten biedt grote voordelen.**

De integratie van geacademiseerde twee cycli opleidingen van de hogescholen in de universiteit zal de opleidingen meer dan vandaag een universitaire status geven en laat toe dat de naam van de universiteit op het diploma komt. Mede om die reden pleit UVAH voor een volledige integratie van de autonome hogescholen (zowel de geacademiseerde twee cycli opleidingen, als de professionele bachelor opleidingen) in de universiteit nieuwe stijl. Een dergelijke integratie, die uiteraard na overleg en na akkoord van de universiteit en van de hogeschool moet tot stand komen, is een zeer efficiënt proces van rationalisatie en optimalisatie van onderwijs en onderzoek, zal de internationale herkenbaarheid ten goede komen, bevordert de synergie tussen de professionele en academische opleidingen, en maakt het bestuur, beheer en de exploitatie efficiënter en minder duur.

De Hogere Zeevaartschool (sinds 2009 een autonome hogeschool) is tegen een volledige integratie van haar opleidingen in de universiteit en wilt autonoom met de universiteit Antwerpen en met de andere partner instellingen van de associatie Antwerpen maar ook met andere Vlaamse en buitenlandse instellingen blijven samenwerken.

De meeste universiteiten staan om verschillende redenen niet te wachten op een integratie van de professionele bachelor opleidingen in de universiteit.

De vrije hogescholen willen als inrichters van alleen professionele bachelor opleidingen, autonoom maar in samenwerking met alle partners binnen een associatie blijven werken.